

forandringer på det retlige grundlag, som vi har både internationalt og nationalt.

Jeg synes, at vi skal afvente de analyser, og at hr. Albrechtsen skal gøre sig bekendt med grundlaget for den konklusion, som jeg stadig væk forventer vi kan træffe i Justitsministeriet inden ugens udgang. Og jeg har tilkendegivet, at jeg straks vil overbringe den til hr. Albrechtsen, så hr. Albrechtsen på skrift kan gøre sig bekendt med den. Og så er der selvfølgelig mulighed for, at vi kan vende tilbage til spørgsmålet om, hvad det giver anledning til af overvejelser.

Keld Albrechtsen (EL):

Endnu en gang tak for tilsagnet om materialet. Jeg vil gerne understrege, at det, jeg er ivrig efter, først og fremmest er at påvirke ministeren. Det vil jeg ikke lægge skjul på.

Mit ærinde er at forsøge at overbevise ministeren om, at vi faktisk også på grundlag af konventionerne har en pligt til at kræve en forbyrder af den skala, som der her er tale om, udleveret til retsforfølgelse, fordi der er mennesker i Danmark, som har været udsat for hans forbyrder. Det går jeg ud fra vi er enige om.

Jeg har også forstået på ministeren – og det er jeg glad for – at ministeren er meget optaget af den her sag. Jeg håber så selvfølgelig bare på en positiv konklusion.

Det, som ministeren vil gøre, er at overholde spillereglerne og det rent juridiske, men jeg vil godt spørge ministeren: Vil ministeren ikke give tilsagn om, at han inden for de juridiske spilleregler, han råder over, og som han selvfølgelig er nødt til at overholde, det er klart, vil gøre alt, hvad han kan, for at fremme en sag imod Pinochet?

Justitsministeren (Frank Jensen):

Det tilsagn vil jeg meget gerne give. Jeg er også glad for, at Rigsadvokaten i sin første afgørelse har lagt vægt på, at anklagemyndigheden i Danmark vil undersøge mulighederne for, hvis udleveringen til Spanien måtte finde sted – det er jo ikke afklaret endnu – at man så, hvis der ikke sker udlevering til Danmark, hvis der ikke laves en udleveringsbegæring fra dansk side, at man fra anklagemyndigheden i Danmark så vil overveje, hvordan man så kan være behjælpelig med at bringe klagernes sager videre til den domstol, f.eks. i Spanien, der måtte behandle de meget alvorlige anklager mod Pinochet.

Og jeg er enig med spørgeren i, at det er modbydelige anklager, der er rettet mod Pinochet, og jeg er enig med spørgeren i, og jeg ser også helst, at man med hensyn til den type af forbrydelser, der her er tale om, under ingen omstændigheder kan løbe fra dem, selv om man ikke længere er i samme position, som man var, da de blev begået.

Så jeg tror, at spørgeren og jeg holdningsmæssigt har samme syn på de overgreb, der fandt sted i Chile mod borgerne dér, og at vi har en pligt til over for de eksilchilenere, vi har bl.a. i Danmark, men også i en lang række andre europæiske lande, også at vise forståelse for de følelser, som de har.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af lovforslag nr. L 157: Forslag til lov om ændring af lov om landbrugsejendomme. (Ændring af strukturregler om husdyrhold, samdrift og sammenlægning m.v.).

Af fødevareministeren (Henrik Dam Kristensen).
(Fremsat 14/1 99).

Forhandling

Erling Christensen (S):

Det er nu 2 år siden, at strukturdebatten startede også her i Folketinget. Startskuddet til lovforslaget blev afgivet ved en forespørgselsdebat i april 1997, og efter dagsordenen fik vi nedsat Strukturudvalget, og dets betænkning er nu 1 år gammel.

Jeg vil ikke gennemgå de fire scenarier i betænkningen, men bare sige, at det forslag, som nu er blevet til på grund af Strukturudvalgets rapport, passer meget godt til de holdninger og den debat, der har været i offentligheden og organisationerne de seneste år.

Gårdslagtinger og ulovlig samdrift har været omdrejningspunkterne i det meste af debatten. Pinsepakken tog sig så godt som muligt af gårdslagtingsproblemet, og jeg tror, at samdriftsproblematikken kan blive løst ved regler-

ne i lovforslaget, som vi nu har til første behandling.

Det bærende punkt i lovforslaget er det såkaldte byggeklodsprincip, der som nyskabelse bl.a. tilgodeser opretholdelsen af bæredygtige ejendomme og så de unges muligheder for at etablere sig.

Modellen tilgodeser også den dygtige og gode driftsleder, som ønsker flere ejendomme, flere byggeklodser at lege med. Han starter som lille, og så kan han blive stor. Og når han så er mæt af penge og storhed og alder, så kan han sælge sine byggeklodser én efter én, indtil han helt ønsker at trække sig tilbage for at gøre plads til næste generation.

Modellen tilgodeser også landbrugsproduktionen og fødevarereksporten og dermed også bevarelsen af arbejdspladser i fødevarerindustrien.

Og vi skal også være klar over, at som lovforslaget ligger, vil bestående bedrifter kunne fortsætte, uanset at de ikke kan opfylde de nye regler i lovforslaget.

Grænserne for antallet af 200 dyreenheder på ejendommen betyder, at hvis landmanden har tilstrækkeligt areal og en miljøgodkendelse på plads, vil han også stadig kunne have mere end 250 dyreenheder på en ejendom.

Når lovforslaget arbejder med sammenlægninger på 100 ha og maksimum 250 dyreenheder på en ejendom, er det jo netop, fordi den størrelse vil betyde, at vi både kan opfylde mulighederne for en fortsat dynamisk strukturudvikling, bevare bæredygtige bedrifter og fastholde fødevarerproduktionen. Og det er vigtigt for Socialdemokratiet.

Indholdet i lovforslaget er vel så tæt på landbrugs interesse, som det overhovedet kan komme. Jeg har bemærket de store vanskeligheder, der har været med overhovedet at finde noget ufordelagtigt at sige om det her lovforslag.

I Socialdemokratiet vurderer vi, at 80-90 pct. af danske landmænd er tilfredse med indholdet i lovforslaget, og derfor ser vi selvfølgelig frem til en positiv behandling af forslaget her i Tinget.

Der har været rejst enkelte mindre problemer om indholdet i forslaget, bl.a. problemstillingen omkring afstandsgrænse ved fortrinsstillingen. Der kan også være andre ting, man ønsker drøftet. Og de drøftelser er vi helt parate til at gå ind i fra Socialdemokratiets side, men det skal altså ikke tage opmærksomheden væk fra,

at vi i Socialdemokratiet synes, at det er et godt forslag, fødevarerministeren her har fremsat. Og derfor kan Socialdemokratiet selvfølgelig tilslutte sig lovforslaget.

(Kort bemærkning).

Christian Mejdahl (V):

Den socialdemokratiske ordfører, hr. Erling Christensen, begynder så romantisk: Man starter som lille, og så bliver man stor.

Det er der også nogen der gør; men i landbrugslovens terminologi er der jo nogen, der kan komme i vejen med en slæde, inden man måske oven i købet er blevet lidt større. Og derfor vil jeg godt spørge hr. Erling Christensen, om han vil uddybe baggrunden for, at fortrinsstillingen nu skal udvides fra 1 km til 2 km.

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Jeg kan næsten fortsætte hr. Mejdahls spørgsmål og spørge hr. Erling Christensen, hvordan man i grunden inden for f.eks. kvægbrug med byggeklodsmodellen vil kunne fremme dyrevelfærd, når vi vil få et manglende opsyn i hvert fald med hensyn til at skulle tilse kvægbrug på flere af ejendommene.

Og hvordan kan det i grunden være – kan vi, som går ind for miljø, spørge – at der lige pludselig ikke bliver harmoni imellem besætninger og jordtilliggende. Det vil jo i fremtiden blive umuligt at få jord inden for en radius på 4 km.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil gerne spørge, om Socialdemokratiet har overvejet det problem, at et loft over antallet af dyreenheder faktisk kun i den nuværende situation vil tjene til at øge intensiveringen inden for hver enkelt bedrift, og at begrænsningen på 100 ha jord pr. ejendom sammen med grænsen på 250 dyreenheder faktisk er en direkte opfordring til at hælde mere gødning ud i u hensigtsmæssige mængder, altså faktisk at drive yderligere rovdrift på naturen.

Jeg er godt klar over, hvad der er den positive intention ved at foreslå sådanne grænser. Men er Socialdemokratiet opmærksom på, at de faktisk i praksis vil komme til at virke direkte imod deres hensigt, i hvert fald hvis det er sådan, at man ønsker at gå ind for en mere blandet form for drift, hvor det ikke er disse ensidige monokulturer, man satser på.

(Kort bemærkning).

Mariann Fischer Boel (V):

Socialdemokratiets ordfører nævnede i sin ordførertale, at gårdslagtningens problematikken var løst ved hjælp af pinsepakken.

Så vil jeg godt høre, om Socialdemokratiets ordfører er enig i, at en udvidelse af fortrinsstillingen fra 1 km til 2 km vil give mulighed for, at vi kommer til at opleve gårdslagtninger i et helt uhørt omfang. Og her tænker jeg ikke på landbrug til sammenlægning, jeg tænker på de situationer, hvor en landmand køber ejendom nr. 2 eller ejendom nr. 3 for at bevare dem som en selvstændig ejendom.

Kan ordføreren bekræfte, at vi i de tilfælde vil komme til at se nogle eksempler på, at en elers bæredygtig enhed vil blive splittet op i stumper og stykker? Og hvor er realiteten bag byggeklodsprincippet så henne, hvis man fastholder den linje?

Erling Christensen (S):

Jo, det ville jo være ærgerligt, når der er så dejligt ude på landet, hvis der var nogen, der skulle komme i vejen med en slæde.

Men, vil jeg sige til hr. Mejdahl, jeg skal så referere til et møde, vi var til, hvor en Venstremand på det møde i mandags sagde til mig, at vi fra Socialdemokratiets side ikke skulle imødekomme Venstre med ét skridt i det her lovforslag. Og det var da interessant.

Men jeg nævnte i min ordførertale med hensyn til fortrinsstillingen, at den problemstilling, som er rejst her, er vi ikke fremmed over for i Socialdemokratiet, og derfor må vi drøfte det, og derfor må vi også – som bl.a. også fru Mariann Fischer Boel var inde på – se på den problemstilling, som er rejst, og hvis den kan dokumenteres, må vi jo kigge på det. For det, vi gerne vil undgå, er jo nemlig netop, at bæredygtige bedrifter bliver slagtet. Det er det, det handler om.

I den forbindelse kan man jo så også tillade sig at spørge – nu skal jeg jo svare, men det kan jeg så gøre senere: Hvad er kæmpestore, og hvad er store for Venstre i den forbindelse? Er det små landbrug, man vil tilgodese, er det bæredygtige bedrifter, man vil tilgodese fra Venstre, eller er det herregårdene, man vil tilgodese?

Og jeg vil sige til hr. Kirk, at manglende opsyn tror jeg ikke en ansvarlig landmand vil udsætte sig for med det her. Og med hensyn til jordmangel: Ja, det har der jo altid været. Og

derfor har vi også set, at mellem en tredjedel og en fjerdedel af dansk jord er forpagtning. Og det er jo det, man må leve med. Altså, jeg ved godt, at landmænd meget gerne vil eje al den jord, der skal til for at få harmoni i bedriften. Men realiteten ude i landbruget er altså noget andet: at man opnår harmoni ved at tilforpagte eller lave gylleaftaler.

Jeg håber med hensyn til den ekstensivering – det er til hr. Keld Albrechtsen – at dér kunne Enhedslisten måske gå ind og støtte dette her »Agenda 2000« i EU, fordi dér handler det om cross compliance, om at få det med ind i billedet, således at miljøhensynet, også når man driver landbrug, kommer til at holde for.

Og det er den situation, som hr. Albrechtsen skal være opmærksom på: at de store gårde jo ikke altid bringer gyllen ud i den yderste ende af jorden. Så med hensyn til at hælde mere gødning ud kan det godt være, at lidt mindre brug er lidt mere omhyggelige med hensyn til udbringning af gylle; det er i hvert fald den information, jeg har.

Så Enhedslisten skal måske overveje, om ikke den politik, de er slået ind på – at det bare skal være meget store brug, og at man skal ekstensivere og ingen begrænsning have for dyreenheder – kan føre til det modsatte af det, som Enhedslisten ønsker.

(Kort bemærkning).

Christian Mejdahl (V):

Til hr. Erling Christensen: Om få minutter bytter vi roller, og så bliver der jo mulighed for at spørge mig.

Men jeg vil godt kvittere for tilsagnet. Jeg opfattede det som et tilsagn, en åbning for, at det med fortrinsstillingen kunne vi diskutere efterfølgende. Og det vil jeg gerne kvittere for og sige tak for.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Kristen Touborg og derefter hr. Keld Albrechtsen, og så får hr. Erling Christensen lejlighed til at svare.

(Kort bemærkning).

Kristen Touborg (SF):

Det er Socialdemokratiets ordførers bemærkninger vedrørende gårdslagtning, der får mig til at rejse to spørgsmål.

Det ene er, om Socialdemokratiets ordfører ikke er enig i, at det kan være hensigtsmæssigt f.eks. at styrke fire mindre naboejendomme,

selv om det derigennem betyder, at man må slagte én bæredygtig enhed.

Det andet, jeg godt vil spørge til, er, om Socialdemokratiet har overvejet at gå tilbage til den praksis, der var i en tidligere lov, hvor man havde begrebet »bæredygtige enheder«, som ikke automatisk kunne nedlægges, som ikke lovligt kunne nedlægges, uden at der blev givet en dispensation.

Det var jo en anden mulighed for at begrænse gårdslagtningerne – dem, der er tilbage, efter at vi har gennemført pinsepakken.

Og jeg vil godt lige samtidig tilføje, at vi har i hvert fald aldrig sagt, at pinsepakken ville klare alle problemer med gårdslagtninger. Vi har tværtimod sagt, at det skulle følges op af stærkere regler i landbrugsloven.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg tror, hr. Erling Christensen har misforstået, hvad jeg sagde. Enhedslisten går ikke ind for specielt store landbrug, vi går ind for økologiske landbrug, hvad enten de er store eller små.

Så vil jeg godt præcisere mit spørgsmål, for jeg tror ikke, hr. Erling Christensen helt opfangede det. Det kan være min fejl, men nu prøver jeg at sige det mere præcist. Problemet med det forslag, regeringen har fremsat, er jo, at loftet over jordtilliggende er strammere end loftet over dyreenheder. Der er altså ikke jord nok, og det medfører, at økologiske landbrug f.eks., som har brug for jord til græsning, brug for jord til foderproduktion, som har et sædskifte, som er forsvarligt i forhold til naturen, jo altså bliver ramt af disse regler; de kan ikke være inden for disse regler.

Det, jeg spørger til, er, om det ikke bekymrer Socialdemokratiet, at dét, som man siger skulle være harmoni, er blevet til disharmoni.

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Jeg skal ikke bibringe hr. Erling Christensen noget nyt om, hvordan det er ude i praksis, men undertegnede mener nok at vide en hel del om det.

Jeg venter spændt på svaret til hr. Keld Albrechtsen om jordtilliggende, bl.a. til økologisk landbrug. Men kan hr. Erling Christensen her fra talerstolen sige, hvorfra han har oplysningerne om, at naturgødningsudbredningen er dårligere på større ejendomme end på mindre, eller hvor han har mistanken fra?

Erling Christensen (S):

Nej, vil jeg sige til hr. Touborg, jeg tror heller ikke, at pinsepakken har løst alle gårdslagtningproblemer. Og det kan også være en pointe, som det blev nævnt, at man kan styrke bæredygtigheden ved at nedlægge ikke bæredygtige brug. Og derfor er det væsentligt at understrege det, der står i lovforslaget, nemlig at det er bæredygtigheden, vi snakker om.

Det var også derfor, jeg svarede fru Mariann Fischer Boel, som jeg gjorde før: at det må vi kigge på under udvalgsarbejdet, for vi er opmærksomme på, som jeg nævnte i min ordførertale, at der er blevet rejst nogle problemer her, som vi vil kigge på. Ingen er i tvivl om, at problemstillingen i jordbrugskommissionerne måske vil blive firedoblet ved det her. Så må vi have nogle praktiske ting ind i drøftelserne, når vi har udvalgsarbejdet, og se, om det ene kan imødekomme det andet: det, som fru Mariann Fischer Boel sagde, og det, som blev sagt omkring styrke ved at slagte ikke bæredygtige brug.

Med hensyn til spørgsmålet om en tilladelse til nedlæggelse: Altså, det er jo for os i Socialdemokratiet et spørgsmål om, at vi, samtidig med at vi laver nogle begrænsninger, bevarer muligheden for strukturudviklinger, bevarer muligheden for dynamik i et landbrugserhverv i et dynamisk samfund. Det er den balance, vi selvfølgelig skal finde, også i det lovforslag her.

Og det samme må jeg vel sige til hr. Keld Albrechtsen. Der er da ingen tvivl om, at det er rigtigt, at der er strammere krav til jord end til dyreenheder, og det var det, jeg også svarede til hr. Jens Kirk, nemlig at det vel er derfor – lad mig så udtrykke det på den måde – at der er så store arealer, der er lagt ud til forpagtninger, for at man kan imødekomme harmonikravene til det her.

Jeg er også bekendt med, at økologi ikke så meget er religion mere, det er cool cash, især inden for malkeproduktionen, og at økologiske mælkeproducenter har problemer med det her. Men spørgsmålet er jo, hvor vi skal sætte grænsen i det her, og det har vi altså foretrukket at gøre, som det ligger i lovforslaget.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Så vil jeg godt spørge hr. Erling Christensen: Hvis det nu, når vi kommer til at behandle det her i udvalget, viser sig, at de såkaldte harmonikrav, som man har foreslået, faktisk bliver en

spændetrøje for økologisk landbrug – og jeg går ud fra, at hr. Erling Christensen er enig i, at det ikke gør noget, hvis det økonomisk kan lade sig gøre også at få en økologisk bedrift til at hænge sammen; at man også rent faktisk skal kunne leve af det – vil Socialdemokratiet være indstillet på, at vi går ned og kigger det her efter? Og hvis min påstand om disharmonien i det her rent faktisk er rigtig, er Socialdemokratiet så indstillet på at tage det til sig og lave det om?

Erling Christensen (S):

Det er jo spændende at se Enhedslisten i en ny rolle her, når vi nu har fået problemer i den økologiske mælkeproduktion. Det er lidt interessant.

Vi mener i Socialdemokratiet, at man godt kan blive for stor. Vi mener ikke, at stort er godt under alle omstændigheder, heller ikke i økologien, og det var derfor, jeg tidligere svarede hr. Keld Albrechtsen, at jeg synes, man i Enhedslisten skulle overveje lidt, hvad det er, man skipper sig ind på i den politik her, for økologerne kan altså også blive for store.

Christian Mejdahl (V):

Landbrugsloven skal være den ramme, som landbrugerhvervet skal udvikle sig inden for i fremtiden. Det er landbrugerhvervet, der skal sikre forbrugerne sunde kvalitetsfødevarer, sikre en stor eksport af fødevarer af samme gode kvalitet, sikre et forsvarligt samspil mellem produktion og miljø, sikre landmandsfamilien arbejdsvilkår og indtjening, som tilgodeser behov og risici, og som sikrer rammen om et godt familieliv og aktivitet på landet.

Det er store krav, der skal opfyldes, og det skal alt sammen ske inden for en struktur, som skal være politisk bestemt af krav, regler og bånd. Kan den ny landbrugslov danne denne ramme? Venstres svar kommer lidt senere. Jeg vil først repetere den virkelighed, som landbrugsloven bliver sat ind i.

Landbrugets generelle situation er vigende priser, som slet ikke er fulgt med det almindelige omkostningsniveau op. Der skal passes flere og flere dyr og hektar jord for at fastholde en almindelig indkomst, samtidig med at det offentliges krav til landbrugets produktionsformer stiger og stiger.

Ser vi bare lidt frem i tiden, f.eks. hen over sommeren, så har vi en »Agenda 2000«, som er vedtaget, og som skal udmøntes, og som op-

lægget ligger nu, skal det modvirke overskudslagre og uacceptable budgetomkostninger ved at sænke tilskuddene til landbruget. Interventionsprisen for korn, også for kød og mælk, sænkes, uden at der gives fuld kompensation – med andre ord en lavere indtjening for landmanden.

Ser vi lidt længere frem, ligger der en WTO-forhandling og venter, hvis fornemme formål bl.a. er at sikre en friere verdenshandel med fødevarer gennem mere markedsorienterede priser. Det vil øge konkurrencen, og det skal danske landmænd ikke frygte, hvis WTO også kunne gøre omkostningerne markedsorienterede, men det kan WTO ikke.

Det er bl.a. denne virkelighed, der på godt og ondt bliver danske landmænds virkelighed, og det er den virkelighed, landbrugsloven skal ramme ind. Kan den det på forsvarlig vis?

I 1989 fik vi en landbrugslov, som bl.a. gav nogle frihedsgrader ved, at de regionale jordbrugskommissioner, som afløste statens jordlovsudvalg, skulle kunne tage lokale hensyn. Der blev indført bæltebestemmelser på sammenlægningsgrænser på mindre ejendomme, der kunne erhverves uden uddannelseskraft, og på samme drift. Disse frihedsgrader er fjernet.

I 1994-landbrugsloven gennemførte rødkløverregeringen en udvidelse af hektargrænsen fra 125 hektar til 150 hektar pr. ejendom med den begrundelse, at vi havde fået braklægning. Nu vil regeringen reducere hektargrænsen til 100 hektar, selv om vi stadig har braklægning. Hvad er det for en slingrekurs, man følger?

Det, der er behov for, er langsigtede og stabile retningslinjer eller sigtelinjer, og dem medvirker vi gerne til at udstikke.

Strukturudvalgets betænkning er et udmærket værktøj, hvor strukturudviklingen er analyseret, og hvor der også er nogle konsekvensanalyser af forskellige tiltag, men regeringen har selv haft en dagsorden, som skal opfyldes. Det kan vi se af lovforslaget, ellers ville det have set anderledes ud.

I Venstre frygter vi – alle regeringens gode hensigter til trods – at landbrugslovens mange restriktioner og krav vil lægge unødige begrænsninger på erhvervet, og at det vil tage dynamikken ud af erhvervet.

Det er en torn i øjet på os, at fortrinsstillingen skal udvides. Principielt så vi den helst afskaffet. I det mindste burde kilometerafstanden på 1 km holdes uændret og hektargrænsen forhøjes til 100 hektar.

Der bør også være betydelig mere fleksibilitet til ejendom nr. 1 – eller hovedejendommen – både på hektargrænsen og antal dyreenheder. Det behøver ikke at slå byggeklodsmodellen i stykker.

Der er en lang række detaljer i lovforslaget, som vi vil se på under udvalgsarbejdet. Der er både plusser og minusser.

Venstre vil godt være med til at lukke utilgittede huller i landbrugsloven, men vi ønsker til gengæld nogle større frihedsgrader for den del af landbrugserhvervet, som skal være rygraden i dansk landbrug i det næste århundrede. Vi ønsker ikke, at alt nødvendigvis skal være stort, men vi ønsker større mulighed for frihed for den enkelte landmandsfamilie til at forme egen bedrift og egne arbejdsvilkår.

Jeg kan ikke på det foreliggende grundlag give Venstres tilslutning til lovforslaget. Lovforslaget giver ikke landbrugserhvervet den ramme, der er brug for, og det fremmer ikke den virkelyst og dynamik, som er nødvendig, for at landmanden kan overleve i en stadig hårdere konkurrence.

(Kort bemærkning).

Erling Christensen (S):

Lad os starte i det små så.

Jeg kunne godt tænke mig sådan grundlæggende at spørge, om Venstre ikke ønsker en politisk bestemt struktur; altså en lovgivning på området.

Og for det andet: Er hr. Mejdahls synspunkt så, at der ikke kan skaffes tilstrækkelig indkomst med de maksimumsgrænser, der ligger i lovforslaget?

(Kort bemærkning).

Kristen Touborg (SF):

Venstres ordfører, hr. Christian Mejdahl, roser de frihedsgrader, der blev indført i 1989-loven. Det får mig til at spørge Venstres ordfører: Er det virkelig Venstres politik for strukturudviklingen, at man finder, det var rigtigt og godt, at vi fik de mængder af gårdslagtninger, vi har set, at vi fik den industrialisering af landbruget, at vi fik den centralisering af landbruget med efterfølgende bulkproduktion og masseproduktion? Er det virkelig Venstres politik?

For mig at se, så er det jo politikken, som er til gavn for de få og til skade for de mange, og jeg kan kun sige, at den frihed, som Venstre her var med til at indføre for de få – skal vi sige for

herremanden – den fratager man jo samtidig husmanden. Er det virkelig Venstres politik?

(Kort bemærkning).

Vibeke Peschardt (RV):

Jeg vil gerne bede hr. Christian Mejdahl om at uddybe, hvorfor en fordobling, eller som nogle siger, en firedobling af fortrinsstillingen er sådan en torn i øjet på Venstre. Jeg er godt klar over, at der vil være nogle administrative omkostninger ved det her, som jeg godt mener, amterne kan løfte inden for deres nuværende budgetter, men hvad er det derudover, der generer Venstre?

(Kort bemærkning).

Christian H. Hansen (DF):

Jeg vil gerne spørge hr. Christian Mejdahl, om han mener, at mængden af gårdslagtninger bare skal have lov til at fortsætte.

Og så vil jeg også gerne spørge Venstre, om man ønsker, at der ikke bliver åbnet muligheder for nye generationer af folk, der gerne vil være aktive i landbruget.

Christian Mejdahl (V):

Hr. Erling Christensen spørger, om Venstre ønsker en landbrugslov. Ja, det gør vi.

Og så spørger hr. Erling Christensen videre, om ikke de maksimumsgrænser, der nu er sat i landbrugsloven, efter Venstres opfattelse giver grundlag for en tilstrækkelig indkomst. Jo, det gør de også, men det er jo ikke alle landmænd, der kommer op på maksimumsgrænserne.

Det, regeringen gør nu, er at lægge en række sten i vejen for, at en mindre bare kan blive lidt større. Hvis en landmand med 50 ha ønsker at købe naboejendommen på 25 ha, så er der nogle, og i det tilfælde her endnu flere end tidligere, der kan gøre fortrinsstilling gældende og derfor forhindre ham i måske at komme op på de 70 ha – og det er da ikke noget gods – og det er måske den sidste chance, han har. Der byder sig måske ikke den mulighed før i næste generation i det pågældende område, og det er derfor, vi siger, at det er forkert at lægge den fortrinsstilling ind.

Hr. Kristen Touborg spørger, om vi vil fremme mængden af gårdslagtninger. Det har vi ingen ønsker om. Vi har ønsker om, at man har frihed til at tilrettelægge sin egen bedrift, og principielt er vi af den opfattelse, at en handel imellem to personer ikke burde kunne omstødes af tredjemand. Man kunne få en roligere og

en mere hensigtsmæssig arrondering, hvis det er sådan, at man overlader det til dem, der nu er i brændpunktet.

Fru Vibeke Peschardt spørger, hvorfor det er en torn i øjet, at man har fortrinsstilling. Det er det bl.a., fordi det i utrolig grad skaber ondt blod rundt omkring i de små samfund, fordi der er nogle, som bruger den fortrinsstilling til at lægge sig i baghjulet og så øjner en chance for at kunne få en bid, den gode bid af en ejendom. Og så kan bygninger og måske nogle engarealer stå tilbage til ham, der er primær køber. Derfor er det en torn i øjet på os, at vi oven i købet udvider fortrinsstillingen.

Hr. Christian H. Hansen spørger, om gårdslagtningerne skal fortsætte. Vi har ingen ønsker om gårdslagtninger, men fortrinsstillingen, som den nu stipuleres, som den udvides her, vil i allerhøjeste grad give anledning til, at endnu flere ejendomme splittes op i mindre enheder.

(Kort bemærkning).

Erling Christensen (S):

Venstre ønsker en landbrugslov, jo, og man mener også, at der er tilstrækkelige muligheder for indkomst ved de grænser, der ligger i lovforslaget. Venstre ønsker altså på en eller anden måde en ramme. Hvis man ikke går helt over i liberalisme, og man siger, at man vil have en landbrugslov, hvordan skal man så sætte denne ramme? Hvordan undgår man så at sætte en fortrinsstilling ind, hvis ikke nogle skulle kunne vokse sig helt store?

Venstres ordfører sagde ikke nødvendigvis stor, men at man skulle have nogle rammer. Så er det, jeg må spørge: Når man går imod en fortrinsstilling, hvor stort skal det landbrug være, som ikke er for stort, og som passer ind i den ramme? Vi ved jo alle sammen, at gennemsnitsbruget i Danmark er 47,5 ha. Her sætter vi en maksimumgrænse på 100 ha. Det giver dog plads for dynamik og fleksibilitet.

Så når Venstre vil have en landbrugslov, men ikke vil have en fortrinsstilling, hvordan får man det til at passe sammen?

(Kort bemærkning).

Kristen Touborg (SF):

Jeg må have udtrykt mig dårligt, siden Venstres ordfører ikke forstod, hvad det var, jeg spurgte om. Det var i hvert fald ikke det, jeg spurgte om, han svarede på.

Jeg spurgte nemlig ikke, om Venstre var imod gårdslagtninger. Jeg spurgte sådan set, om Venstre var tilfreds med den strukturudvikling, der var foregået, siden man tog det store liberalistiske hop ud i tomheden og liberaliserede landbrugsloven fuldstændigt. Dermed fik vi en masse gårdslagtninger, og dermed fik vi en masse industrialisering og en centralisering af strukturen og ejerskabet i landbruget.

Det var mit spørgsmål, og jeg vil godt supplere spørgsmålet med at spørge, om det ikke er Venstres opfattelse, at det er bedre, at man gennem fortrinsstillingen kan gå hen og styrke f.eks. fire mindre ejendomme i et område, end det er, at der er en storbonde, som overtager hele gården og går hen og slagter den. Er det ikke Venstres politik?

(Kort bemærkning).

Ole M. Nielsen (KRF):

Jeg vil gerne spørge hr. Christian Mejdahl, om den ansvarlighed, som Venstre har rost sig så meget af i forbindelse med sin deltagelse i Vandmiljøplan II, er helt slidt op nu, eller om den pragmatisme, som deltagelsen måske snarere var udtryk for, alligevel var for dyr.

Jeg forstår faktisk hr. Christian Mejdahls indlæg nu som nærmest en afvisning af at deltage i forhandlinger og forbedringer, eller hvad vi nu skal kalde det, af regeringens forslag her. Der tror jeg på, at vi får brug for Venstres hjælp og Venstre kunne være interesseret i at være med.

(Kort bemærkning).

Christian H. Hansen (DF):

Til hr. Christian Mejdahl: Om fortrinsstillingen skal være 1 eller 2 km, er der ligesom lagt op til, at det er noget, man kan forhandle om.

Har Venstre ikke læst det nye i det her, og det er, at man nu også fremover skal kunne dokumentere et vist praktisk kendskab til landbrug? Det er noget nyt, der er kommet ind. Vil hr. Christian Mejdahl bekræfte mig i, at det også er et skridt i den rigtige retning, og det er også noget, der vil hjælpe til?

(Kort bemærkning).

Christian Mejdahl (V):

Hr. Erling Christensen spørger, hvor stort et landbrug skal være. Det har vi for så vidt intet bud på. Det overlader vi roligt til det frie initiativ, til landmanden inden for den overordnede ramme. Vi vil godt være med til at sætte en overordnet ramme i landbrugsloven, og så er

det jo den enkelte landmand og landmandsfamilie, som må tilrettelægge bedriften og dermed også selv finde ud af, hvad størrelse der skal til, og hvad man magter.

Hr. Touborg spørger, om vi er tilfredse med strukturudviklingen. Jamen jeg kan da godt dele det synspunkt, at det går utrolig stærkt, men det er jo ikke kun i de senere år, det er jo ikke kun siden 1989. I 1960 havde vi 200.000 landbrug i Danmark, og det er gået jævnt ned. Hvis man tager statistikken, er der ikke de store udsving, og det er der mange årsager til. Den første revolutionerende årsag var den grå Ferguson, og der er masser af ting, der påvirker den strukturudvikling, og vi har såmænd ikke set det sidste endnu, uanset hvilken landbrugslov vi vedtager herinde.

Og så spørger hr. Touborg, om jeg vil afvise, at fortrinsstillingen kan styrke nogle mindre ejendomme i området. Nej, jeg vil selvfølgelig ikke afvise, at der er nogle, der kan blive styrket, men det bliver jo så i nogle tilfælde på en andens bekostning. Derfor er vi mere tilhænger af, at man selv finder ud af det, uden at der lovgivningsmæssigt er en pligt til at skulle tilbyde dette eller hint.

Prøv at forestil, at der var de samme regler i et parcelhuskvarter. Så kunne genboen måske gøre krav på forhaven og de to naboer på halvdelen af haven, og så står man tilbage med parcelhuset og garagen, og hvad så? Det er jo lidt i den dur, at man kan opleve det i landbruget.

Når hr. Ole M. Nielsen spørger, om Venstres ansvarlighed er brugt op med henvisning til Vandmiljøplan II, så forstår jeg ikke helt, hvordan det hænger sammen. Jeg forstår såmænd heller ikke helt, at spørgsmålet affødes. Det eneste sted, hvor landbrugsloven har direkte kobling til Vandmiljøplan II, er jo, at våde enge kan regnes med som fradragsarealer. Og det ville da være helt unaturligt, hvis ikke det var tilfældet. Det er da en af de gode ting og de rimelige ting, men jeg tror ikke, at vi behøver at flage for, at det er kommet med. Det er en helt rimelig ting, at det er taget med.

Og så endelig til hr. Christian H. Hansen, der sagde, at nu var fortrinsstillingen jo kombineret med et uddannelseskrav. Ja, det har jeg selvfølgelig også registreret, men det er nogle utrolig lempelige uddannelseskrav, der er sat ind, så det falder jeg ikke på halen for.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Erling Christensen for en kort bemærkning, og det er den sidste i denne omgang.

(Kort bemærkning).

Erling Christensen (S):

Man vil gerne have det til at lyde meget liberalt, men det hænger altså ikke sammen. Man ønsker lov, man ønsker rammer, men svarer, at man vil overlade det til det frie initiativ i øvrigt at finde ud af, hvordan man skal gøre det. Det hænger ikke sammen.

Vi har jo også andre forpligtelser med hensyn til lovforslaget, udviklingen eller afviklingen af landdistrikterne, hvor Venstre har en politik og så åbenbart siger noget andet, når vi diskuterer landbrugslov. Jeg forstår bedre og bedre Venstremanden fra Hammershøj for det han sagde i mandags. Han var, sagde han, Venstremand. Men det er altså lidt svært, når man på den ene side vil have lovgivning og nogle rammer og på den anden side vil overlade det til det frie initiativ, hvordan strukturen skal være i dansk landbrug.

Det er, som om den ene hånd ikke må vide, hvad den anden gør. Og sådan laver vi altså ikke lov.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Kristen Touborg. Det er også den tredje og sidste korte bemærkning.

(Kort bemærkning).

Kristen Touborg (SF):

Jeg er enig med Venstres ordfører i, at der er nedlagt mange landbrugsejendomme gennem tiden. Jeg skal bare stilfærdigt gøre opmærksom på, hvad jeg egentlig godt tror Venstres ordfører ved, at det er kun, når man taler i antal, at den linje stort set er ubrudt. Og jeg vil godt minde om, at tidligere, f.eks. efter loven fra 1985, var det de små ejendomme, der blev nedlagt, men efter den store liberalisering i 1989 er der jo ingen grænser; alle kan jo nedlægges, og derfor er det nu store ejendomme. Når man snakker om omlægninger af hektar, er strukturudviklingen langt, langt kraftigere i 1990'erne, end den har været både i 1970'erne og i 1980'erne. Det er der ingen tvivl om.

Det andet, jeg lige skulle kommentere, var Venstres ordførers eksempel om parcelhuset, hvor den ene skulle have forhaven, den anden baghaven osv. Det er et meget humoristisk eksempel, men jeg skal gøre opmærksom på, at

landbrugsjorden er en begrænset ressource. Det er forskellen. Man kan rent faktisk få de villahaver, man har lyst til. Man kan ikke få den landbrugsjord, man har lyst til. Derfor duer eksemplet ikke rigtigt.

(Kort bemærkning).

Ole M. Nielsen (KRF):

Det er til hr. Christian Mejdahl igen: Jo, jeg synes faktisk, at der er megen sammenhæng mellem Vandmiljøplan II og så landbrugsloven her. Det synes jeg egentlig. De har begge til formål at begrænse landbrugets aktiviteter – ifølge nogle i en uheldig retning, det kan man så diskutere. Jeg synes faktisk, at landbrugsloven her er meget bedre end tiltagene i Vandmiljøplan II.

Men det, jeg spurgte efter, var, om ikke vi kunne regne med, at Venstre ville være med til at have indflydelse på en så vigtig lov her, eller om de vil lade Socialdemokraterne køre det alene og måske sammen med nogle af os andre. Jeg vil gerne have Venstre med i det arbejde her. Jeg tror, vi kunne få noget fornuftigt ud af det sammen.

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Kan hr. Christian Mejdahl bekræfte, at det vil være sådan, hvis man skal have fortrinsretten, at fire mindre ejendomme på hver 10 ha nu kan tage retten fra en ejendom på 55 ha, som ønsker at købe en ejendom på 25 ha, så ejendommen på 55 står tilbage uden nogen hektarer, og at de fordeles på fire andre små ejendomme, som altså hver især bliver 6-7 ha større?

Kan hr. Christian Mejdahl bekræfte, at det også er sådan, at det uddannelseskraft, der stilles, er ved 5 ha jord, og at det kan drives af en maskinstation?

Så ved jeg også, at hr. Christian Mejdahl har en del kendskab til landbrugsskoler og til, hvor mange der uddannes. Kan hr. Christian Mejdahl bekræfte, at der nu kun uddannes 400-500 driftsledere pr. år, og at det ikke ser ud til, at der bliver flere? Det vil sige, at hvis Danmarks landbrugsareal fortsat skal drives forsvareligt, bør der også fortsat være basis for et vist areal til hver ejendom.

(Kort bemærkning).

Christian Mejdahl (V):

Hr. Erling Christensen prøver ligesom at postulere, at tingene ikke hænger sammen, og det er

jo en fri fortolkning, og det er jo enhvers ret. Det hænger sammen, når det bliver set i den sammenhæng, som jeg bl.a. gav udtryk for i min ordførertale.

Der sagde jeg, at vi ønsker fortrinsstillingen væk, så en handel imellem to personer står ved magt. Men vi vil godt være med til at sætte en grænse. Vi synes bare, at den grænse, regeringen har sat, er for lav. Specielt når man ser på ejendom nr. 1, altså hovedejendommen. Hvis vi kunne få nogle flere elastikker ind i det her, så tror jeg såmænd også, at vi kunne finde en fornuftig fællesnævner.

Så skal jeg til hr. Erling Christensen sige, at det eksempel, han nævner fra mødet i Hammershøj, er i frisk erindring, og det har jeg indviet min gruppe i.

Til hr. Touborg: Landbrugsjorden er en begrænset ressource, ja. Men når jeg bruger billedet med parcelhuset, er det for at illustrere og for at sandsynliggøre for nogle, som måske knap forstår begrebet fortrinsstilling, hvad det egentlig kan betyde, når det sådan bliver trukket ned på frimærkeniveau.

Hr. Ole M. Nielsen spørger, om Venstre ikke vil være med til landbrugsloven. Jeg gav jo til kende i min ordførertale, at det forbehold, jeg tog, var på det foreliggende grundlag, for det kunne vi ikke give tilslutning til. Vi indgår gerne i drøftelser om forslaget, men det fordrer, at regeringen giver nogle indrømmelser i nogle af de mærkesager, som jeg har nævnt her at vi har.

Til hr. Jens Kirk: Det første spørgsmål er jo et teoretisk spørgsmål, men i yderste konsekvens kan det selvfølgelig forekomme. Uddannelseskraft kan jeg bekræfte, og jeg kan også bekræfte, at der hvert år kommer 400-500 driftsledere ud fra landboskolerne, og jeg beklager, at der ikke er flere; det er alt for få. Det havde været ønskeligt, om der var endnu flere, men grunden er formentlig bl.a., at udsigterne i landbruget, indtjeningen i landbruget og specielt risikoen i landbruget beklageligvis er, som de er. Men det tror jeg bare ikke at landbrugsloven retter op på.

Det ville være ønskeligt, om vi kunne sige her, at landbrugsloven er den ramme, som gør, at endnu flere unge kunne have interesse i, lyst til og mulighed for at gå ind i landbrugs erhvervet.

(Kort bemærkning).

Ole M. Nielsen (KRF):

Jeg siger tak for den udmelding fra hr. Christian Mejdahl, den er jeg glad for. Jeg har nok misforstået det første indlæg.

Så vil jeg gerne spørge hr. Christian Mejdahl om den lille søgning til landbrugsskolerne, for det ved jeg hr. Christian Mejdahl ved noget om og har nogle vurderinger af. Den lille søgning kunne måske være et udslag af, at de unge mennesker på grund af den meget hurtige strukturudvikling i landbruget faktisk opgiver håbet om overhovedet at få chancen for at blive selvstændige, og her kunne landbrugsloven måske netop være et instrument i retning af at give dem modet tilbage, så de kunne tro på en fremtid i landbruget.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Christian Mejdahl, og så går vi tilbage til ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Christian Mejdahl (V):

Ja, hvis det var så vel, hvis det var sådan, at forslaget til landbrugslov, som det nu er skitse- ret, kunne give unge landmænd håb om at blive selvstændige og få et fornuftigt udkomme, var der selvfølgelig en mening med galskaben. Men det tror jeg bare ikke på.

Også de unge landmænd kan jo se, hvilke restriktioner der er, og hvilke sten der lægges i vejen for en harmonisk udvikling – ikke nødvendigvis oppe ved den øvre grænse, men hvis man vil gå fra 50 til 70 eller 75 ha eller fra 60 til 90 ha eller sådan noget, løber man jo den risiko, at der er nogle, der spænder ben for det. Og det er ikke sikkert, at chancen kommer igen, for der er måske ikke mere jord til rådighed i området.

Det er sådan nogle ting, som vi synes er utrolig generende i det forslag til landbrugslov, som nu lægges frem. Det er der også i den nuværende, men forslaget her forværrer jo problemstillingen – ikke bare fordobler, men firedobler den teoretisk set, når vi snakker fortrinsstilling. Det synes vi er en svaghed i dette forslag til landbrugslov, og for Venstre er det et kardinalpunkt, at den passus bliver ændret.

Henning Grove (KF):

Fra konservativ side ønsker vi et mangfoldigt landbrug; der skal fortsat være plads til fritids-, til deltids- og heltidsbrug. Men vi ønsker at lægge hovedvægten på landmandsejede hel-

tidsbedrifter, og vi vil også gerne påvirke landbrugsloven i en sådan retning, at det bliver lettere for unge landmænd at komme i gang, og at vi får et fornuftigt generationsskifte. Jeg tror såmænd ikke, at der er nogen her i salen, der er uenig med mig i de synspunkter.

Vi har en stor diskussion i dag om strukturen i landbruget, og når jeg læser i bemærkningerne til lovforslaget, står der, at vi har 141.000 ejendomme, og heraf er kun 2.500 over 100 ha – under 2 pct. af samtlige ejendomme er altså over 100 ha. Af de 141.000 ejendomme har 1.015 over 250 DE – under 1 pct. af samtlige ejendomme har altså over 250 DE.

Man kan vel ikke sige, det er en katastrofal udvikling, der har været i strukturen, når der er 141.000 ejendomme, og kun ca. 1.000 af dem har over 250 DE; men det fortæller vel lidt om den hetz, som det lykkedes venstrefløjen og Det Radikale Venstre at piske op imod landbruget: at landbruget er blevet et storlandbrug. Det er det jo ikke, for som hr. Erling Christensen sagde, er gennemsnitsstørrelsen af vore landbrugs- ejendomme omkring 47 ha. Er det storland- brug? Er det dér, vi skal sætte grænsen på nuværende tidspunkt, samtidig med at dansk landbrug står over for nogle store udfordringer i EU og Agenda 2000? Hvor ender det? Hvad kommer det til at betyde for udviklingen i dansk landbrug?

Tager dette forslag til landbrugslov højde for det, der sker med Agenda 2000? Tager det højde for de forhandlinger, vi skal have i WTO? Er det det rigtige tidspunkt nu at fare frem med bål og brand og sige, at nu skal det hele løses, når vi ikke engang ved, hvad vi skal løse, for det står ikke klart endnu? Jeg synes, det er meget betænkeligt allerede på nuværende tidspunkt at vedtage landbrugets grundlov, fordi andre ting får stor indflydelse på den udvikling, der vil komme.

Vi skal sikre, at vi, efter at forslaget er blevet vedtaget, får den rigtige struktur og den rigtige udvikling, og derfor er jeg betænkelig allerede nu. Man sætter et loft på 250 DE og byggeklodser. Om byggeklodserne vil jeg sige, at har de den rigtige størrelse, tror jeg, det er en meget god løsning, man har fundet frem til der. Så sætter man 250 DE som loft, og det kan vi diskutere; men når man sætter det loft, skal det altså også være i harmoni med grænsen, man sætter for arealet, og 250 DE kræver mindst 147 ha.

Dertil kommer – det ved vi jo – at i år 2002 bliver der stillet krav om yderligere jord, og derfor er det urimeligt, når det siges, at man skal have 250 DE og kun 100 ha. Det mener vi der skal ses på, for det er noget af det, der er væsentligt. Jeg vil gerne have landmandsejede landmandsbedrifter, hvor man ejer jorden, i stedet for at man skal forpagte hist og her, så man ikke ved, hvad man skal administrere efter.

Jeg er også betænkelig ved udvidelsen af fortrinsstillingen. I det hele taget er jeg ikke tilhænger af fortrinsstillingen, men at udvide den, så en mand med 5 ha jord nu kan forhindre en mand, der har 70 ha, i at gøre sin ejendom mere bæredygtig, er husmandspolitikken om igen. Det er det radikale fingeraftryk på denne her lovgivning; man vil have husmændene tilbage. Men det får man ikke, og det kan man ikke få, og derfor er det urimeligt, at man i stedet for at lave fornuftige, bæredygtige enheder vil lave en stribe små ejendomme, som hr. Kristen Touborg sagde.

Vi må sige i Det Konservative Folkeparti, at for os at se er der ikke logik i nogen af de ting, der ligger i dette lovforslag, og derfor kan vi ikke støtte forslaget, som det ligger her; men det fremgår vel også af min tale, at jeg er klar til at se på tingene. Men der skal ændringer ind.

Så vil jeg også gerne bede om, at man tænker på, hvad der sker uden for Danmarks grænser. Hvad sker der med Agenda 2000? Hvad sker der i de forhandlinger? Det får også betydning for det store eksporterhverv, som vort landbrug jo er.

(Kort bemærkning).

Vibeke Peschardt (RV):

Jeg er da lidt stolt over, at hr. Henning Grove kaldte Det Radikale Venstre for et husmandsparti. Det skal vi da ikke være kede af.

Men nu er husmandsbrug i dag jo noget andet end gårdmandsbrug, og jeg vil gerne spørge hr. Henning Grove – som man måske kunne sige er fra godsejerpatriet eller det forhenværende godsejerpatriet – hvorfor hr. Henning Grove synes, at forslaget her, som i virkeligheden er ret fredeligt, er et bål og brand-forslag. Hvad er det, der er så farligt ved det? Tror hr. Henning Grove, at det kommer til at påvirke landbrugets fremtidige indtjening, når forslaget bliver vedtaget?

(Kort bemærkning).

Erling Christensen (S):

Problemet er jo, at vi godt kan lide romantikken, når vi i forsamlingshusene synger Skjoldborgs og Aakjærs sange, som jo har deres udgangspunkt i husmandsbevægelsen, men at vi godt kan se, når vi kigger ud på det danske landskab, at det jo ikke er romantik nu; det er effektivitet, det handler om. Men derfor kan det være godt at sætte lidt forhindringer ind med hensyn til strukturudviklingen.

Hr. Henning Grove fortalte indledningsvis i sin ordførertale om, hvor få brug der er med over 100 ha, og hvor få der er med over 250 DE. Men mange af dem vil jo kunne fortsætte efter vedtagelsen af lovforslaget, fordi mange af dem jo har tilstrækkelig jord til at skabe harmoni i bedriften.

Jeg synes, den debat, der har været ført om gårdslagtning og strukturudvikling, har været saglig og har været i balance, og hr. Henning Groves tal fortæller jo, at de rammer, der ligger i lovforslaget, også ser ud til at være passende. Så når hr. Henning Grove udformede sin ordførertale, som han gjorde, må jeg derfor spørge ud fra hans egne tal: Er der behov for lempelige regler i landbrugsloven ud fra det, hr. Henning Grove selv siger? Der er altså plads til både dynamik og udvikling af strukturen inden for de rammer, vi har, men det, der er problemet, er, at man selv vil eje jorden; man vil ikke forpagte den.

(Kort bemærkning).

Kristen Touborg (SF):

Når hr. Henning Grove kritiserer lovforslagets arealstørrelser, synes jeg nok, han fordrejer fakta en lille smule.

Hr. Henning Grove begyndte at tale om, om 47 ha er den størrelse, vi mener man skal have. Det er faktisk ikke det, der ligger i lovforslaget. Det er rent faktisk sådan, at man helt frit kan erhverve jord op til 70 ha – altså minus fortrinsstilling – og dernæst kan man frit, men med fortrinsstilling erhverve de 100 ha, og det er jo i virkeligheden ikke så ringe endda, når vi tænker på, hvor få ejendomme der i virkeligheden er over 100 ha. Det er vel værd at overveje.

Men jeg mangler egentlig hr. Henning Groves bud på, hvor grænsen så skal ligge. Det var jo mest kritik af det, der er foreslået, uden så mange eksakte bud på, hvad det er for en størrelse, De Konservative går ind for.

Så sagde hr. Henning Grove, at jeg ville oprette en række små ejendomme og bruge fortrinsstillingen til det. Det var rent faktisk ikke det, jeg sagde. Jeg sagde, at hvis man kan styrke fire ejendomme – og det kunne f.eks. være fire ejendomme af gennemsnitsstørrelsen, fire ejendomme på 50 ha – i stedet for at styrke én, som i forvejen er på 100 ha, synes jeg, det er en god måde at gøre tingene på. Mener De Konservative ikke det?

(Kort bemærkning).

Henning Grove (KF):

Fru Vibeke Peschardt talte om den fremtidige indtjening. Jeg vil gerne have heltidsejede familiebrug, hvor der er en så god indtjening, at man også har råd til hjælp, så man kan få et familieliv og få fritid ligesom alle andre. Det er et krav fra den kommende generation i landbruget; det er jeg ikke i tvivl om, og derfor er der heller ingen tvivl om, at hvis man klemmer det ned, bliver der ikke plads til den medhjælp, der skal til, for at man kan have et fornuftigt familieliv.

Så siger hr. Erling Christensen, at man bare kan forpagte sig til jorden. Ja, det kan man i masser af tilfælde, men hvis man har opbygget en fornuftig produktion til husdyrbrug, er det forbundet med usikkerhed at leve af forpagtninger. Så er det sikrere, at man selv har jorden, og derfor synes jeg ikke, vi skal lave en fremtidig landbrugslov, der lægger op til, at usikkerheden skal fortsætte gennem forpagtningsjord.

Jeg synes, vi skal lave en landbrugslov, der lægger op til, at ejendommene får den rigtige størrelse, hvor der er plads til den husdyrproduktion, der skal være, og hvor man kan have fritid og medhjælpere. Det er det, jeg gerne lægger op til. Det giver sikkerhed for landmandsfamilien. Det giver også sikkerhed i den byggeklodsmodel, der lægges op til, at der er nogle, der kan fortsætte generationsskiftet osv., i stedet for at de skal leve af forpagtninger.

Så spørger hr. Kristen Touborg mig: Hvad er den rigtige størrelse? Det er utrolig svært for os politikere. Jeg ved godt, hr. Kristen Touborg tror, han ved nøjagtig, hvad den rigtige størrelse er. Det var derfor, jeg bl.a. spurgte, om det ikke var rart også lige at se, hvad der sker i Agenda 2000, hvilke krav det kommer til at stille til os. Derfor ønsker jeg ikke på nuværende tidspunkt at sige, at 150 ha, 100 ha eller 70 ha er den rigtige størrelse. Jeg ved godt, at SF altid ved, hvad det rigtige er, men jeg tror, at vi skal

have at vide, hvad der sker i fremtiden. Jeg tror også, vi skal tale med landbruget om det.

(Kort bemærkning).

Vibeke Peschardt (RV):

Ja, jeg vil først henvise hr. Henning Grove til at læse den rapport om strukturudviklingen i landbruget, der blev lavet før det her lovforslag blev fremsat. Det har han naturligvis sikkert også gjort. Så vil jeg gerne spørge hr. Henning Grove: Er det ikke sådan, at et almindeligt brug i Danmark på 70 eller 80 ha kan brødføde både en familie og en medhjælp? Det står nemlig i rapporten.

Så vil jeg også godt bede om at få svar på spørgsmålet om, hvilke grænser det er, Det Konservative Folkeparti gerne vil have ind i denne her landbrugslov, hvis man mener, det her er bål og brand.

(Kort bemærkning).

Christian H. Hansen (DF):

Ja, kursændringer i politik er jo noget, man oplever tit.

Da sløret blev løftet for det her i første omgang, var der tre partier, der udtalte sig til Ritzau. Det var De Konservative, det var Kristeligt Folkeparti, og det var Dansk Folkeparti, og de nævnte alle, at de var positive over for det her lovforslag. Så jeg er nødt til lige at få at vide af hr. Henning Grove: Hvorfor er der sket denne kursændring hos De Konservative?

(Kort bemærkning).

Kristen Touborg (SF):

Hr. Henning Grove siger i sit svar til mig, at jeg ved sikkert alt om, hvordan størrelsen skal være. Jeg kunne høre, at det vidste hr. Henning Grove ikke. Han sagde, at det er utrolig svært, og så ville han i øvrigt ikke lægge sig fast på noget som helst.

Det, jeg bad om, var sådan set ikke at få at vide, hvor store ejendommene skal være, men hvor stor markstørrelsen skal være. Jeg må altså tolke svaret derhen, at der ifølge De Konservative slet ingen markstørrelse skal være. Det vil altså sige, at restriktionerne skal væk.

Så må jeg sige med statistikken i hånden og med henblik på den udvikling, der har været, at så vil De Konservatives politik betyde, at det er frihed til de få, men tvang til de mange, og hvis det er det, De Konservative vil, så må jeg jo sige: Velbekomme!

(Kort bemærkning).

Henning Grove (KF):

Jeg ved ikke, hvorfor fru Vibeke Peschardt er sikker på, at et almindeligt brug på 70 ha altid har plads til en medhjælper. Det tvivler jeg meget på at der altid er plads til. Det er derfor, at jeg vil tilrettelægge et familiebrug, hvor der er plads til det, med den husdyrproduktion, der skal til. Hvad der er plads til i dag, ved man ikke om 5 år, men vi laver landbrugslovgivning for 5 år.

Det andet, jeg vil sige, er om kursændring i politik. Ja, det tror jeg nok jeg kan sige hr. Christian H. Hansen kender alt til, måske også betydelig mere end jeg nogen sinde vil komme til. Det er i hvert fald helt sikkert. Jeg har udtalt, og det har jeg stået ved her i dag, at byggekloidsmodellen er meget fornuftig, for jeg tror, den giver et fornuftigt generationsskifte. Det var dét, jeg udtalte ganske positivt. Jeg sagde også, at der er taget hensyn til vandmiljøplanen i den nye lovgivning, vore våde enge osv. er der taget hensyn til. Det var positive ting. Jeg sagde også negative ting. Hvordan Ritzau udlægger det, ved jeg ikke, men jeg har gentaget nøjagtig det samme her i dag.

Så til hr. Touborg: Jeg jeg har sagt, at der skal være harmoni i det, og sidder man på 250 dyreenheder, er det i hvert fald rimeligt at kræve de 150 ha. Så har man en chance for at lave en heltidsbedrift, der er i harmoni med sig selv. Sætter vi så betingelserne op f.eks. på miljøområdet, er det også rimeligt, at vi siger til den mand: Nu har vi strammet op på betingelserne. Det kræver mere jord. Så skal han også have lov til det.

Det er ikke en strukturudvikling, som landmændene vil for enhver pris. Det er en strukturudvikling. Folketinget tvinger landmanden til. Vi skal også være opmærksomme på, at vandmiljøplanen jo giver en strukturudvikling. Det har vi jo selv været med til at vedtage. Her lader man, som om det altid er landmanden, der for enhver pris vil en strukturudvikling; nej, han tvinges også i høj grad til det.

Kristen Touborg (SF):

Som det allerede er nævnt tidligere i debatten her i dag, blev der i 1989 gennemført en meget voldsom liberalisering af landbrugsloven, en lovændring, som landdistrikter og landbruget – her forstået som almindelige bønder – har haft store problemer med lige siden, fordi lovændringen gav næsten uindskrænkede udvidel-

sesmuligheder for landmænd, der har volumensyge.

Så udviklingen i 1990'erne er gået mod centralisering, industrialisering og masseproduktion af fødevarer i en fart, som vi aldrig har kendt tidligere. Den udvikling var årsag til, at SF rejste en forespørgselsdebat i april for 2 år siden, hvilket ganske rigtigt som nævnt af Socialdemokratiets ordfører blev starten til dette lovinitiativ.

Denne udvikling hen imod de meget store enheder og masseproduktionen skal det lovfor-slag, som vi behandler i dag, så søge at vende, således at gårdslagtinger stoppes, så der kan bevares flest muligt bæredygtige landbrugs-ejendomme, bl.a. ved at sikre, at fortrinsstillingen bliver reel og bliver øget, og især ved, at den ikke vedblivende administreres som et gummistempel for landmænd med volumensyge, og at den tiltagende masseproduktion af fødevarer vendes til produktion af kvalitetsfødevarer på et bæredygtigt grundlag.

Det søges sikret, at der bliver harmoni mellem produktion, natur og miljø, at der bliver dyrevelfærd på et ordentligt niveau, at besætningsstørrelsen hos den enkelte landmand begrænses, samt at fjerneje modvirkes gennem en væsentlig begrænsning af forskellige selskabskonstruktioners muligheder for at erhverve disse landbrugsejendomme. Hensigten er at bevare fælles ejendomsret som f.eks. andelsbrug og sikre familiebrugets overlevelse. Altså hensigten er at bevare selvejjet, herunder fællesejendomsretten som f.eks. andelslandbrug, og sikre familiebrugets overlevelse.

SF er enig i alle disse overordnede mål med lovforslaget, dem kan vi støtte, men vi er langt fra overbevist om, at de redskaber, der anvises til at nå målet, vil være tilstrækkelige. Vi mener, det vil være klogt at forbedre redskaberne på en række konkrete områder. Jeg skal her bare nævne nogle få eksempler: Antal dyreenheder pr. bedrift bør reduceres fra 750 til 500. Reglerne om fortrinsstilling bør også gælde ved forpagtning under hensyn til den foreslåede ændring af samdriften fra fem ejendomme til 300 ha. Jordbrugskommissionerne bør nedlægges og deres opgaver overgå til amterne. Den nuværende sammensætning af kommissionerne forekommer ganske usædvanlig, idet flertallet er organisationsrepræsentanter, som dermed er med til at administrere og kontrollere sig selv. Det tror jeg faktisk ikke findes andre steder i det administrative statslige system, altså et sy-

stem, hvor lobbyister træffer endelige, inappellable afgørelser, sådan som det er tilfældet i den eksisterende lov.

Som det fremgår af mit indlæg, er SF positiv over for lovforslaget. Vi finder, at lovforslaget er nogle skridt i den rigtige retning, men vi ser gerne forslaget blive endnu bedre, og det vil vi så arbejde for under udvalgsbehandlingen.

(Kort bemærkning).

Christian Mejdahl (V):

Det er jo forfærdelige udtryk, hr. Touborg bruger, volumensyge og sådan nogle ting. Det kan man jo tilsyneladende gøre uden at blive modsagt.

Men jeg synes alligevel, det er for let at slippe om ved det, når hr. Touborg giver 1989-landbrugsloven skyld for alle ulykkerne. Hvis hr. Touborg tager Strukturudvalgets betænkning nr. 1351 og slår op på side 76, vil han dér se, at man har opgjort antallet af heltidsbedrifter, også det antal, som de falder med, i absolutte tal og i procenter. Jeg tillader mig at citere:

»Opgjort på 5-års-intervaller viser udviklingen fra 1975-80 en nedgang på 22 pct., fra 1980-85 en nedgang på 24 pct., fra 1985-90 en nedgang på 17 pct. og fra 1990-95 en nedgang på 17 pct.« Der var altså ikke belæg for den påstand, hr. Touborg fremsatte om, at det er 1989-landbrugsloven, der satte gang i strukturudviklingen, fordi det her det er antallet af heltidsbedrifter.

Så vil jeg til slut spørge hr. Touborg: Tror hr. Touborg, at dette forslag til landbrugslov sætter udviklingen, også strukturudviklingen, i stå eller hvad?

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Vel har der været en stor strukturudvikling på hr. Touborgs hjemegn, men hr. Touborg kunne jo da tage rutebilen eller toget ned til undertegnede og se, at dér har den måske været knap så stor. Men kan hr. Touborg bekræfte, at der ingen forskel er på dyrevelfærden på de mindre og på de større ejendomme? Kan hr. Touborg også bekræfte, at der ikke er belæg for at sige, at der er forskel med hensyn til udbringning af husdyrgødning?

Så vil jeg godt spørge, hvad familiebrug med plads til fritid og ferie er for hr. Touborg. Er det, at en ung familie – faderen oftest – får fri hveranden lørdag-søndag fra middag? Børnene er i fritidsordninger i løbet af ugen, ser knap deres

far, moderen er ofte på arbejde. Ser hr. Touborg ikke en fare i, at det bliver brug med kun én medhjælper? Var det ikke en fordel med to medhjælpere, så der måske kunne blive lidt mere frihed til den enkelte familie? Det kræver også lidt volumen.

(Kort bemærkning).

Henning Grove (KF):

Jeg synes, det er et barsk ord at bruge, volumensyge, at det er volumensyge, at nogle dygtige landmænd er energiske, er i stand til at drive en bedrift og ønsker at udvide den. Det, vi alle sammen ønsker af vores landmænd, er vel egentlig, at de er dygtige, og når de så gennem lovgivningen herindefra, bl.a. miljølovgivningen, bliver tvunget til at købe mere jord for at omsætte deres gødning, kan man vel ikke kalde det volumensyge.

Jeg har et andet spørgsmål til hr. Touborg: Der skal være 500 dyreenheder pr. bedrift. Må man have dem på én bedrift, eller hvordan ligger det med det tal?

Med hensyn til forpagtning er det jo en typisk socialistisk tankegang: Nu skal man også tage ejendomsretten fra landmanden, nu må han ikke selv bestemme, hvem han vil forpagte ud til; nej, det skal sandelig administreres i amtet osv.

Det er typisk socialistisk: Hvor man kan gribe ind over for den privat ejendomsret, skal det ske for enhver pris.

(Kort bemærkning).

Kristen Touborg (SF):

Både Venstres og De Konservatives ordfører harcelerer lidt over min sprogbrug: det, at jeg kalder volumensyge.

For det første er jeg lidt forundret over, at de to herrer er så sarte, men for det andet vil jeg da godt forsvare mig ved at sige, at det faktisk er et ord, jeg har lært i den største kreditforening i Danmark. Og jeg har helt for nylig hørt det brugt af direktøren, hvis det kan trøste de herrer. Nej, undskyld, det var af formanden, det blev brugt.

Så hvis det kan trøste de herrer, er det altså andre steder i erhvervslivet et normalt udtryk. Men hvis det generer, at jeg bruger det, skal jeg da overveje at lade være.

Antallet af heltidsbedrifter, siger Venstres ordfører, er rent faktisk gået mere tilbage tidligere, end det er nu.

Nu ved jeg godt, hvordan det er med begrebet statistik, og jeg kender en gradbøjning af det, som jeg håber, jeg kan få lov at citere:

»Løgn, forbandet løgn og statistik.« Derfor skal man være utrolig forsigtig med, hvad man lægger i det. Og når Venstres ordfører siger, at det er heltidsbedrifter, det handler om, vil jeg godt vove den påstand, at heltidsbedrifter blev nu ikke defineret på helt samme måde i 1970, som de bliver i 1998. Derfor skal man være utrolig forsigtig med sådanne statistiske oplysninger.

Hr. Jens Kirk var inde på, om dyrevelfærden er ringere eller bedre, eller hvordan den nu er, på store og små bedrifter, og jeg er helt enig med hr. Jens Kirk i, at det ikke afhænger af driftens størrelse; det afhænger i høj grad af, hvilken driftsform man har. Og man kan godt have en meget intensiv driftsform, selv om man kun har 50 søer, men der er stor sandsynlighed for, at man har en mere intensiv driftsform, når man har 500 søer, end når man har 50. Men teoretisk kan det godt være det andet, der er tilfældet.

Det samme er sådan set tilfældet, når hr. Jens Kirk spørger til husdyrgødningen og udbringningen af det og forureningen fra det. Jeg er helt enig i, at en so, der står på en ejendom med 1.000 ha, forurener naturligvis ikke mere eller leverer ikke mere kvælstof end en so, der står på en ejendom, hvor der kun er 25 ha. Det er indlysende, men man skal også være opmærksom på, at det forhold, at husdyrgødningen skal transporteres meget længere, er en af de ulemper, der er ved at have de meget store enheder.

Jeg kan desværre ikke nå flere nu, men jeg vil gerne svare på resten i en senere omgang.

(Kort bemærkning).

Thorkild B. Fransgaard (FP):

Hr. Kristen Touborg nævner, at han er meget nervøs for den volumensyge, som nogle lider af, og det var jo interessant at høre, så jeg vil gerne spørge hr. Kristen Touborg, om han mener, at det gælder hele det danske samfund, også den øvrige industri, at der skal laves en lovgivning, der begrænser størrelsen. For jeg sammenligner altså landbruget med al anden industri, og er det virkelig SF's holdning, at der skal være en begrænsning med hensyn til, hvor stor vor industri skal være her i samfundet? Det gælder på alle områder og ikke bare landbruget.

(Kort bemærkning).

Henning Grove (KF):

Jeg fik jo ikke svar på mine sidste spørgsmål, men jeg går ud fra, at de kommer.

Må jeg sige om dyrevelfærd, at det afhænger totalt af den, der leder bedriften og har ansvaret for bedriften, om der er god eller dårlig dyrevelfærd.

Som dyrlæge har jeg set eksempler på store besætninger, og når vi taler om store besætninger, så ved jeg ikke, om vi skal tale om dyreenheder, eller vi bare skal tale i almindeligt sprog, for der er jo egentlig ikke ret mange i dette land, der er klar over, hvad dyreenheder er. Men der er ingen tvivl om, at det er ejeren eller lederen, der er ansvarlig for det. Og jeg er endda lige ved at sige, at de, der har lyst til at udvide og gøre det lidt bedre, er dem, der er mest omhyggelige, for det betyder kolossalt meget for dem.

Og så vil jeg sige med hensyn til begrebet volumensyge: Nu er hr. Touborg jo på tilbagetog, nu er det en direktør, der har brugt det. Skal vi så ikke fjerne det begreb totalt og erkende, at det, at man har lyst til at udvide en virksomhed – det kan være et landbrug, det kan være en købmandsforretning, og det kan være smedje – ikke alene skyldes volumensyge, men altså også dygtighed?

(Kort bemærkning).

Christian Mejdahl (V):

Statistik kan karakteriseres som forbandet løgn, sagde hr. Kristen Touborg.

Nu har jeg kun brug for én statistisk i den her betænkning nr. 1351, men den er fuld af statistik, den er stort set kun statistik, for Strukturudvalget er blevet bedt om at analysere strukturudviklingen frem til nu, så det er statistik det hele.

Så jeg vil godt spørge hr. Touborg: Skal hele det digre værk her, som jeg synes er et solidt stykke arbejde fra Strukturudvalget med hr.

Arne Larsen som formand, karakteriseres som forbandet løgn?

(Kort bemærkning).

Kristen Touborg (SF):

Nej, det var faktisk tredje gradbøjning af ordet statistik, og det er statistik, så det skal det ikke.

Jeg vil gerne sige til hr. Christian Mejdahl, at det, det handler om, er, at det er bæredygtige ejendomme, der er nedlagt siden den store, vilde liberalisering i 1989. Det var det ikke før, for

dér var der sådan set en grænse, som man ikke kunne overskride.

Så skylder jeg også at svare hr. Christian Mejdahl, som spurgte, om vi vil sætte udviklingen i stå: Nej, det vil vi ikke; vi vil meget gerne skabe udvikling for de mange, og i modsætning til Venstre vil vi så lægge begrænsninger på de få; det er rigtigt.

Til hr. Thorkild B. Fransgaard vil jeg kun sige, at når man ikke kan sammenligne landbruget med den øvrige industri eller med andre virksomheder, er det, fordi landbrug har én ting, som andre virksomheder ikke har, og det er jorden, som er den begrænsende ressource. Derfor kan man ikke bare køre den vilde, lalende liberalisme; det går ikke inden for landbruget; det er man nødt til at styre på en eller anden led, hvad enten man nu kan lide det eller ej.

Så skylder jeg et svar til hr. Jens Kirk om, hvad jeg mener er et familiebrug, og dér vil jeg gerne henvise til, at når vi søger tilskud fra staten og kommunerne og EU, og hvad vi ellers gør, så bruger vi noget, der hedder normtimer. Og hvis vi går ud fra de normtimer og ser på det maksimale antal dyreenheder, der må være på en ejendom, 250, så indebærer det ca. 2½ heltidsbeskæftiget, hvis man har en ejendom, som der er søer og fedesvin og jord til. Og det, jeg går ud fra, er, at de normtimer er nogenlunde ædruelige, eftersom det er dem, vi bruger, når vi søger tilskud fra staten og EU.

Og så skal jeg sige til hr. Henning Grove, at 500 dyreenheder er en bedrift og ikke en ejendom. Men jeg er villig til at forhandle om det, hvis det er sådan, at man kunne finde nogle andre, lidt differentierede grænser, for der kan godt være en god idé i, at den ene bliver noget større og den anden noget mindre.

Og til formandens beroligelse vil jeg til sidst kun sige, at forpagtninger vil vi gerne have fortrinsstilling til, ja. Men det kan jeg sådan set vanskeligt se er et anderledes indgreb i ejendomsretten, end at vi har fortrinsstilling til handler, og det går dog hverken Venstre eller De Konservative direkte imod.

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Nu skal man jo aldrig bruge sit eget eksempel, men ifølge de normtimer, hr. Kristen Touborg bruger, har undertegnede en ejendom på 8.500 timer, og dér er der én ansat plus min kone, og de har også ferier og fritid.

Noget andet er: Kunne SF gå ind for, at de, der gør forkøbsret gældende, eventuelt skulle have en vis procentdel af deres indkomst i fremtiden fra jordbruget?

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Kristen Touborg, og derefter kan vi gå tilbage til ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Kristen Touborg (SF):

Jeg er enig med hr. Jens Kirk i, at det nok er en dårlig idé at bruge sit eget eksempel i Folketinget på den led, for så risikerer man selvfølgelig at komme til at stå i den situation, at der er et eller andet, der ikke rimer på den arbejdsplads, hvor hr. Jens Kirk kun har én medarbejder til at klare 8.000 timers arbejde. Enten er hr. Jens Kirk en utrolig urimelig arbejdsgiver og har en utrolig fredsommelig medarbejder, eller også passer det enorme tal ikke, og det er sådan set også et problem, for så søger man jo rent faktisk tilskud ud fra et forkert kriterium.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Ja, så er det lige hr. Jens Kirk, og så ...

Kristen Touborg (SF):

Undskyld, der var faktisk et svar mere, som jeg skulle have givet, og det var på spørgsmålet om ... det har jeg glemt, men hr. Jens Kirk er på vej herop, så han spørger sikkert igen.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Ja, det hjælper, når man får en tænkepause. Så er det hr. Jens Kirk.

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Jeg forstår godt, at hr. Touborg er slået lidt ud af stilen, men det drejer sig altså om fortrinsretten: Hvis man gør fortrinsretten gældende, kan SF så gå ind for, at den, der gør den gældende, eventuelt skal have en vis procentdel af sin indkomst fra jordbruget?

Med hensyn til normtimer vil det sige, at hr. Touborg mener, at det er stationært, at der ingen udvikling er i effektivisering, at rationalisering ikke gør, at de normtimer, der skal bruges til at passe en enhed, måske kunne være anderledes, end de var for 5 eller 10 eller 20 år siden. Det er altså noget stationært. Der skal fortsat bruges 50 timer til at passe f.eks. en årsko, så-

dan som der skulle for 10 år siden – uden robot og alt muligt andet.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Nu ser det vist ud til, at hr. Kristen Touborg har forstået spørgsmålet.

(Kort bemærkning).

Kristen Touborg (SF):

Ja, nu tror jeg, jeg kan huske, hvad det var, hr. Jens Kirk spurgte om.

Vi er ikke fremmede over for at stille visse krav til de ansøgere, der vil have fortrinnsstilling, men jeg er ikke sikker på, at det er nogen god idé at bruge indkomstkrevet, for fra min tid som formand for en jordbrugskommission har jeg visse erfaringer med, at det kan der jongleres utrolig meget med, fordi der er så mange skattetekniske ting i det. Så jeg tror ikke lige, det er indkomsten, vi skal kigge på, men jeg er indstillet på, at der kan være rimelighed i, at vi stiller nogle krav til de mennesker, der kan få fortrinnsstilling. Det løfte vil jeg godt afgive, at jeg vil være med til at kigge på det under udvalgsarbejdet.

Og så skal jeg kun sige om normtimer, at jeg går ikke ud fra, at de normtimer er beregnet for 10 eller 20 år siden. Jeg går ud fra, at hvis jeg skal søge EU-tilskud eller statstilskud i dag, så bruger man normtimer, der er beregnet inden for de allersidste år. Jeg mener, at vi har en rimelig dygtig administration, som nok skal finde ud af at ajourføre det, så det er jeg helt tryk ved.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Christian H. Hansen som ordfører.

Christian H. Hansen (DF):

Dansk Folkeparti ser i hovedtrækkene positivt på ministerens forslag til ny landbrugslov. Vi har i dag brug for en helt ny landbrugspolitik, der opfylder nutidens krav som f.eks. dyrevelfærd og miljø uden at sætte vores landbrugsstruktur helt i stå. Dansk Folkeparti vil være med til at bane vejen for en fornuftig udvikling i landbruget, et landbrug, der er domineret af familieejt landbrug.

Lovforslaget indeholder bl.a. en udvidelse af kredsen af jordbrugere, der kan gøre krav på fortrinnsstilling, idet afstandsgrænsen i § 13, stk. 3, udvides fra 1 km til 2 km.

Her synes vi i Dansk Folkeparti, at der mangler noget konkret dokumentation for, at det nu også er nødvendigt. Men der er så i dag

her i salen lagt op til, at det er noget, vi kan snakke om i de kommende forhandlinger.

Derimod hilser vi velkommen, at en nabo, som ønsker fortrinnsstilling, ikke længere skal fremkomme med et pristilbud i forbindelse med en naboerklæring, hvor der fremsættes et ønske om suppleringsjord.

Ligeledes stilles der krav om, at en nabo, som ønsker fortrinnsstilling, skal kunne dokumentere et vist praktisk kendskab til landbrug. Dette krav har længe manglet.

Arealgrænsen på 300 ha er nok velvalgt. Dog ser jeg ingen umiddelbar grund til, at man lægger sig fast på, at det skal være 100 ha pr. ejendom. Det kan lige så vel være 150 ha på den første ejendom og så noget mindre på de to efterfølgende. Dette kunne efter Dansk Folkepartis opfattelse løse op for mange af de problemer, der har været fremme i debatten om landbrugsloven her på det seneste. Det vil give mere luft og mere elastik uden at ødelægge noget.

I Dansk Folkeparti ved vi godt, at der er nogle, der er fortalere for storbrug og selskaber, og det vil vi så lade dem om.

Vi hilser de stramminger, der er at finde i § 20, velkommen. Det er nok for markant at tro, at man helt kan afskaffe selskaberhvervelsen og selskabsformen i landbruget. Men det har jo helt klart vist sig, at den lovændring, der blev lavet i 1994, har behov for en opstramning, som nu kommer.

Noget, som har været debatteret før, synes vi i Dansk Folkeparti mangler i den nye landbrugslov. Det er, at hvis man frastykker landbrugsarealer med beboelsesbygninger, så burde der i loven være en regel om, at der skulle følge noget jord med. Det ville højne kvaliteten af livet på landet, og en jordparcel af passende størrelse ville øge sikkerheden for, at de tomme bygninger ikke får lov til at forfalde eller blive brugt til mindre heldige formål.

Jeg har nævnt nogle ting, som jeg overordnet synes kunne være anderledes, men jeg vil samtidig gerne sige, at regeringens udspil efter Dansk Folkepartis opfattelse lægger op til, at udviklingen inden for landbruget fortsat skal være dynamisk. Der er indlagt hensyn til kommende generationer af nye unge landmænd. Flere kan være med i udviklingen, fordi nogle få ikke sætter sig på al jord.

Nogle har kaldt forslaget til den nye landbrugslov for en ren katastrofe. Når man ser overordnet på det danske landbrugserhverv, er det ganske få landmænd, som vil komme i

klemme på grund af de nye grænser for, hvor meget jord og hvor mange dyr de danske landmænd i fremtiden må have.

Efter hvad jeg har erfaret, er det få af de danske landmænd, der i øjeblikket har mere end 300 ha jord, og få, der har flere end 750 dyreheder på landbrugsbedrifter. Lovforslaget lægger da også op til, at de få landbrugsbedrifter, som er for store til at opfylde betingelserne i den nye landbrugslov, bliver tilbudt nogle lempelige overgangsordninger. Her foreslås en overgangsperiode på 15 år, og efter min opfattelse har man taget hensyn til, at overgangsreglerne skal være så lempelige, at bygninger m.m. normalt vil være afskrevet.

Helt afgørende for Dansk Folkeparti er det også, at den nye landbrugslov kan blive lettere at administrere end den gældende. Og den skal helst gælde i en lang periode, for landbruget trænger til ro og trykthed af hensyn til de ofte enorme investeringer, som bindes i tidssvarende produktionsapparat. Lad os vise landbruget, at vi har ansvarligt over for erhvervet. Dansk Folkeparti vil vise det. Vi vil gå aktivt, konstruktivt og positivt ind i de kommende forhandlinger om den nye landbrugslov.

Annie Lunde Hansen (CD):

Regeringen mener, at den nye landbrugslov skal give plads for en ny strukturudvikling, og at man ved denne strukturudvikling vil undgå en situation med meget få og store landbrug i Danmark.

Samtidig skal der gives mulighed for fortsat udvikling og et økonomisk bæredygtigt landbrug. Og så kan man jo spørge sig selv, hvordan dette kan lade sig gøre, når det skal gennemføres bl.a. ved at begrænse muligheden for sammenlægning samt ved at foreslå reduceringer i antal af dyreheder på ejendomme og bedrifter.

Der er vel næppe nogen erhvervsområder, hvor man har så mange skrappe krav, som man har til landbruget om både struktur, produktion og miljø. Der laves vandmiljøplaner, der stilles krav til dyrevelfærd, landbrugsprodukterne skal være helt i top, og landmændene gør formodentlig deres bedste for at leve op til disse krav.

At leve op til kravene koster imidlertid også penge. Og de penge skal landmændene selv tjene. Og jeg er ikke helt sikker på, at dette lovforslag gør det lettere at udvikle produktion og drift for den enkelte landmand.

Efter CD's mening skal der være plads til både store og små landbrug. De, der befinder sig godt ved at være deltidslændmænd og fritidslændmænd, skal selvfølgelig have lov til det. Men der skal altså også tages hensyn til dem, som skal leve fuldt ud af deres landbrug. Det er de landmænd, som udvikler produktionsmetoderne, og som også skal skabe arbejdspladser til erhvervet.

Bliver der mon plads til investeringer og ansættelse af arbejdskraft, når man ud over at skulle slås med faldende priser og stigende konkurrence også bliver pålagt nye bindinger i form af en endnu skrapper begrænsning i sine udfoldelsesmuligheder?

Hvor tror ministeren, at lysten til at være førende på sit område, og dermed også lysten til at være en del af dansk eksport, bliver af, hvis man pludselig må indse, at de indskrænkninger, der er foreslået i strukturudviklingen, eksempelvis vil medføre, at man må afskedige sin medhjælp og derefter for fremtiden afskaffe alt, hvad der hedder ferie og fritid?

Der skal selvfølgelig ikke være frit slag i bolledejen, men det er der jo heller ikke i de eksisterende regler.

I CD er vi heller ikke tilhængere af en landbrugssektor med ganske få kæmpelandbrug, men vi tror altså ikke på, at det ville blive resultatet, hvis man undlod at ændre landbrugsloven. Og derfor synes vi ærligt talt, at man skulle overveje bl.a. de foreslåede regler om sammenlægning, fortrinsstilling og ejerkrav noget bedre, f.eks. kan man jo om ejerkravet spørge sig selv, om det ikke bare vil presse jordpriserne endnu mere op. Det vigtigste må vel trods alt være, at man lever op til harmonikravene, og så kan det vel være ligegyldigt, hvem der ejer jorden.

Nu skal det ikke være kritik det hele. CD mener faktisk, at der er en række gode ting i den foreslåede lov. Lad mig fremhæve: Bedre kontrolmuligheder, bedre mulighed for at erhverve erstatningsjord ved indgåelse af aftaler om våde enge og regler om fradragsregler. Men tilbage står altså, at vi må kigge på forskellige ting, herunder ikke mindst om de 100 ha nu også er det rigtige.

Det er i øvrigt CD's håb, at det vil lykkes ministeren at få lavet et bredt flertal for loven, og det kræver fleksibilitet fra ministerens side. Men CD ser frem til et konstruktivt udvalgsarbejde.

(Kort bemærkning).

Kristen Touborg (SF):

Jeg oplever, at det var en noget svævende indstilling, der kom fra CD's ordfører. Det var sådan lidt for og lidt imod og med meget overordnet udmærkede betragtninger indimellem, men meget overordnede. Jeg hørte også, at der kom en bemærkning om, at der dog ikke skulle være frit slag.

Men jeg vil godt høre, om CD mener, at vi skal have nogle maksimumsgrænser, og hvor de skal ligge. Hvor mener CD f.eks. konkret, at grænserne skal være vedrørende dyreenheder og vedrørende hektargrænser? Og hvordan ser CD på det konkrete forslag om fortrinsstilling?

(Kort bemærkning).

Annie Lunde Hansen (CD):

Vi har selvfølgelig også fra Centrum-Demokraternes side foretaget nogle beregninger og set på nogle statistikker og de krav, der stilles i vandmiljøplanen i år 2003 eller 2002, og så svarer en dyreenhed på 250 ikke til hektararealet – det er 147 ha – så derfor ser vi fra CD's side gerne, at man bibeholder de 150 ha, og at dyreenhederne passer til hektararealet.

Så vil jeg godt med hensyn til fortrinsstillingen sige, at vi gerne vil bevare 1 km-grænsen. Vi vil også gerne stille et spørgsmål i CD: Når man har en fortrinsstilling og der er en gård til salg, som er velfungerende, er det så de fire, de tre eller to landmænd, som har et harmonikrav, der skal kunne ødelægge den gård, som der måske er en ung landmand, der gerne vil købe?

Her har vi ikke kunnet se af bemærkningerne, hvem der er den stærkeste, hvem der har den største ret. Og derfor: Jo flere man er om tvistighederne, jo dårligere kan man sige, at en lov kommer til at fungere. Derfor bibeholder Centrum-Demokraterne i første omgang 1 km-grænsen ved fortrinsstilling. Jeg håber, det var svar nok.

Vibeke Peschardt (RV):

Jorden er et knapt og eftertragtet gode. Sådan har det været lige så længe, vores historiebøger fortæller om det. Og lige siden landboreformerens tid, har jorden som et knapt gode været reguleret. Det var tilfældet i forrige århundrede, det har været tilfældet i hele det her århundrede, og der er heller ikke noget mærkeligt i, at vi her i dag står med et forslag til endnu en regulering af, hvordan og hvem der skal eje jord i Danmark.

Lovforslaget er udtryk for regeringspartiernes holdning til, hvordan man kan lægge en dæmper på en efter vores mening uheldig udvikling i dansk landbrug, bl.a. jordprisernes himmelflugt, der har gjort og stadig gør det svært for unge landbrugsuddannede danskere at spare op til en gård, få den betalt ned eller ud, før de går på pension. For sådan er virkeligheden jo i erhvervet. Hvis man ikke arver sin jord og sin gård, så kræver det en fantastisk stor personlig arbejdsindsats og snulde at blive selvejende landmand i Danmark i dag.

I kampen om jorden har det for det meste været de store, der gik af med sejren. I mit parti mener vi, at der skal skabes lige gode muligheder for alle, der har lyst og initiativ til at gå ind i landbrugserhvervet. Derfor er lovforslaget med de rammer, det lægger for de fremtidige erhvervelser, gjort så fleksibelt, at det bliver muligt for driftige og dygtige mennesker at bygge op fra bunden og lægge til og lægge ovenpå.

Byggeklodsprincippet, som allerede kendes i den eksisterende lov, knæsesættes og understreges af dette lovforslag. Meningen er selvfølgelig, at når gården eller gårdene engang skal sælges til næste generation af landmænd, bliver det muligt at afhænde bedriften i hele gårde.

Lovforslaget gør det med udvidelsen af fortrinsstillingen fra 1 km til 2 km muligt for mange flere landmænd med bedrifter på under 70 ha – altså de mindre landbrug, og det er dem, der er flest af – at få mulighed for at give tilbud på jord. Det er jo ikke en ret til at købe jorden; det er bare en mulighed for at byde i en handel.

Forslaget rummer incitamentter til frivillige aftaler mellem landmænd og det offentlige med henblik på etablering af våde enge, og det er et udmærket supplement til vandmiljøplanen fra sidste år.

Begrænsninger på det fremtidige jordeje, sammenlægningsgrænsen på de 300 ha, mener vi er en rigtig grænse. Den langt overvejende del af dansk landbrug er jo under 70 ha, så der er rigelige udviklingsmuligheder i det her.

Der har da indtil nu heller ikke været den store modstand mod forslaget. Når jeg tænker på debatten om vandmiljøplanen sidste år, der både var hidsig og langvarig, så har denne her sag jo slet ikke vakt nær samme opmærksomhed i landbrugskredse, i hvert fald ikke det, vi kan læse i landbrugets egen presse. Vi ved også fra en undersøgelse, som landboforeningerne har fået lavet, at et stort flertal af bønder faktisk

har ønsket grænser for vækst i de store landbrug, og det er det, vi nu lægger op til forhandling af.

Endelig har forslaget nogle andre miljøvinkler. Det er sådan, at man skal betragte nedsættelsen af grænsen for antal dyreenheder pr. bedrift til 750 som et miljøtiltag. Vi ved godt, at de store svineproducenter ikke er tilfredse med det, men det er vi til gengæld.

Vi ved godt, at svineproducenterne lige indtil sidste år var med til at skabe positive udsving på betalingsbalancen – det gør de ikke mere – men til gengæld har den intensive svineproduktion nogle omkostninger, som vi i mit parti tager meget alvorligt: miljøet, lugtgenerne for det omgivende samfund, jordprisernes himmelflugt, fordi de store svineproducenter skal have plads til at udbrede noget mere gylle, og forarmelsen af det danske bondeland, som kunne være udsigten, når vi om 10 år kun havde kæmpefarme tilbage. Det har i hvert fald været skrækvisionen.

I Det Radikale Venstre er vi ikke uventet tilfredse med lovforslaget, som regeringen lægger frem her, og vi glæder os til at gå ind i konstruktive forhandlinger om det.

Til allersidst vil jeg sige, at det her forslag standser ikke strukturudviklingen. Den vil fortsætte, fordi 80 pct. af brugene er under 70 ha, men det sætter en grænse for de allerstørste, og det er vi tilfredse med.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Fru Vibeke Peschardt er selv opmærksom på, at dette her forslag, som regeringen har fremsat, ikke stopper den strukturudvikling, som er i gang. Og det er jo i hvert fald sådan, at den samlede overgrænse på de 750 dyreenheder rent faktisk kun omfatter 1 promille af bedrifterne. Altså denne overgrænse har ikke nogen speciel betydning for strukturudviklingen og det store antal mellemstore bedrifter, vi snakker om.

Her vil jeg gerne spørge Det Radikale Venstre: Hvad vil man gøre ved det problem, som opstår, ved at 100 ha-grænsen faktisk forhindrer en omlægning af de mellemstore landbrug i Danmark til økologisk drift?

Det vil blive konsekvensen af regeringens forslag, og det er det, der er helt galt. Det var det, jeg kaldte disharmonien, og jeg tror ikke, det er tiltænkt. Men jeg havde en fornemmelse af, at hr. Erling Christensen f.eks. slet ikke for-

stod problemstillingen. Det håber jeg Det Radikale Venstre gør. Og jeg vil godt spørge: Hvad vil man gøre ved problemet?

(Kort bemærkning).

Christian Mejdahl (V):

Af hensyn til min nattesøvn ville det være befriende, hvis fru Vibeke Peschardt kunne bekræfte hr. Erling Christensens udsagn og svar på mit spørgsmål om fortrinsstilling.

Vil Det Radikale Venstre bekræfte, at fortrinsstilling er til debat for bl.a. at modvirke jordprisernes himmelflugt?

(Kort bemærkning).

Henning Grove (KF):

Mit første spørgsmål til Den Radikale ordfører er også om fortrinsstilling.

Hvis man har en ejendom på 50 eller 60 hektar og man gerne vil have jord, fordi man står over for et harmonikrav, skal en ejendom på 5 hektarer så – hvis man kommer over de 70 – have fortrinsstilling, en på 5 hektarer, der hverken har dyrisk produktion eller noget som helst andet, skal den så have fortrinsstilling? Jeg ved godt, at man har et landmandskrav, men det landmandskrav giver jeg ikke ret meget for.

Så taler fru Vibeke Peschardt om den kolosale strukturændring, der er sket med de store svinefarme rundt omkring. Jamen er det en stor strukturændring? Af 141.000 ejendomme er der kun 1.015, der har over 250 dyreenheder – 1.015 ejendomme fordelt i hele Danmark. Er det den store katastrofe, man lægger op til?

Det er den udvikling, der har været i de sidste 20-30 år. Forventer man virkelig, at om 5 år har alle råd til at købe Danmark op? Det er en meget lille udvikling, der har været. Nogle steder har den været tæt, andre steder er den der slet ikke; nu vil man stoppe den over det hele.

(Kort bemærkning).

Vibeke Peschardt (RV):

Til hr. Keld Albrechtsen: Jeg må indrømme, at jeg forstår ikke rigtig, hvorfor grænser på 100 hektar gange 3 skulle bremse for økologisk landbrug. Altså en gård på 100 hektar kan tage 90 køer, og det er jo dér, økologien foregår lige for øjeblikket; det er dét, der er mest af på økologiområdet. Så egentlig mener jeg ikke, at hr. Keld Albrechtsen har ret i det.

Til hr. Christian Mejdahl må jeg sige, at det kan godt være, at jeg hører dårligt, men jeg forstod i hvert fald ikke spørgsmålet. Det var no-

get med jordprisernes himmelflugt og fortrinsstillingen, og jeg har ikke lige kunnet spotte, hvad det var, så jeg vil gerne have spørgsmålet igen, eller også kan vi jo tage det dernede i stedet.

Og til hr. Grove: Jamen altså, som vi har hørt tidligere, er brugene, altså de fleste af dem, lige under 50 hektar, og det er altså rige muligheder for at bygge ovenpå. Også hvis man har 5 hektar, kan man gøre fortrinsstillingen gældende. For meningen er jo altså, at hvis man har de 5 hektar, hvis man ønsker at blive landmand, hvis man tager uddannelsen, så kan begynde at købe til og købe til og købe til, til man har 3 gange 100 hektar.

Og det er jo rigtigt, det er blevet sagt et par gange i hvert fald, at strukturudviklingen som sådan stopper ikke af det her, men det, forslaget sætter en bremse i for, er, at de allerstørste bliver endnu større. Det var det, jeg mente med forarmelsen af det danske landskab osv.; det kan godt være, det ville tage tyve år, men jeg ville meget nødtigt se den udvikling.

(Kort bemærkning).

Ole M. Nielsen (KRF):

Det var fru Vibeke Peschardt, der udtalte, at indtil sidste år – eller noget i den retning – gav svineproduktionen positive udsving på handelsbalancen, men nu var det ikke tilfældet mere, så nu var det stort set lige meget med svineproducenterne; sådan kunne det godt udlægges.

Altså det, der er kendsgerningen omkring det, er vel, at landbrugseksporten er faldet med ungefair 10 pct. Jeg har ikke nogle nøjagtige tal på det, men det er sådan et kronebeløb fra omkring sidst i halvtreds milliarderne til først i halvtreds milliarderne, og det fald har stort set reduceret landbrugets store overskud, specielt svineproducenterne store overskud, til et underskud. Men resten af samfundet har sådan set lige meget ud af det. Der er lige mange arbejdspladser. Jeg mener ikke, at arbejdspladserne i og omkring landbruget er reduceret af den grund.

Så jeg mener egentligt, at landbruget har lige stor betydning for samfundsøkonomien; det er bare ikke så sjovt for dem selv lige nu. Men det reducerer jo ikke deres betydning.

(Kort bemærkning).

Mariann Fischer Boel (V):

Jeg har bare to spørgsmål til fru Vibeke Peschardt.

For det første hørte jeg fru Vibeke Peschardt koble miljøvinklen og fordelene med de små bedrifter. Så vil jeg godt bede fru Vibeke Peschardt om at kommentere høringssvaret fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, og jeg vil gerne have lov til at citere:

»NNF,« – det er Nærings- og Nydelsesmiddel forbundet – »mener, at det oftest fremførte argument for at sætte overgrænser for bedrifternes størrelse, miljøhensyn, er et dårligt argument. For det første skal store bedrifter opfylde mindst de samme miljøkrav som små bedrifter, og for det andet vil de store bedrifter ofte have større mulighed end de små for at kunne magte den komplicerede opgave, det er at holde styr på bedrifternes miljøpåvirkning.«

Jeg ved ikke, om fru Vibeke Peschardt måtte have en kommentar til det?

Mit andet spørgsmål går på fortrinsstillingen. Kan fru Vibeke Peschardt bekræfte, at en medarbejder på en maskinstation ved at købe et lille landbrug, som i øvrigt er blevet omvurderet til et parcelhus, vil have mulighed for at gå ind og gøre sin fortrinsstilling gældende?

(Kort bemærkning).

Christian Mejdahl (V):

Jeg har fuld forståelse for, at det er svært som ordfører at holde styr på alle de her spørgsmål, der kommer, men nu skal jeg prøve at gentage mit spørgsmål fra før så ordret, som jeg kan.

Jeg sagde før, at af hensyn til min nattesøvn ville det være befriende, hvis fru Vibeke Peschardt kunne bekræfte hr. Erling Christensens udsagn og svare på mit spørgsmål om fortrinsstilling. Vil fru Vibeke Peschardt bekræfte, at fortrinsstillingen er til debat for bl.a. at modvirke jordprisernes himmelflugt?

(Kort bemærkning).

Vibeke Peschardt (RV):

Først til hr. Christian Mejdahl: Jamen alt er vel i princippet til debat, hvis man vælger at tage det til debat; så det kan vi jo finde ud af.

Så vil jeg sige til fru Mariann Fischer Boel, der henviser til høringssvaret fra Nærings- og Nydelsesmiddel forbundet, at det er jo ikke overraskende. Det er jo dem, der ligesom sidder på mange af arbejdspladserne – ikke i den primære sektor, men i slagteriindustrien og alt det

dér. . . nej, lad mig sige det på en anden måde: Altså jeg kobkede faktisk ikke miljøfordelene sammen med særligt små brug. Jeg er fuldstændig klar over, at store brug har bedre muligheder for at låne til indkøb af slæbeslanger og alt det dér miljøudstyr, som skal til.

Men egentlig mener jeg heller ikke, at jeg har koblet miljødelen med dét at være lille, og det er klart, at det kan blive forholdsmæssigt dyrere for de små at løfte miljøopgaverne, men de gør det jo altså alligevel i dag.

Til hr. Ole M. Nielsen har jeg sådan set ikke noget særligt svar. Jeg mener ikke, han stillede mig noget spørgsmål; det var en konstatering, han kom med.

(Kort bemærkning).

Henning Grove (KF):

Fru Vibeke Peschardt svarede mig, at hvis man havde en ejendom på 5 hektar, så kunne man gøre fortrinsstillingen gældende. Kan man så købe 30 hektar og lægge til dér? For vi har jo en regel her i Danmark om, at med op til 30 hektar skal man ikke have det grønne bevis. Tilsidesætter man nu det grønne bevis? Eller gælder den landmandsuddannelse, som er nævnt i landbrugsloven, kun op til 30 hektar? Så er der jo ikke meget ved det for dem, for så kan de aldrig komme videre. Så skal de på landbrugs-skole bagefter.

Hvor er reglerne? Tilsidesætter man totalt landbrugsuddannelsen nu med fortrinsstillingen?

(Kort bemærkning).

Jens Kirk (V):

Den radikale ordfører var inde på, at f.eks. 90 køer var det, der kunne være på en ejendom med økologisk kvægbrug. Mener den radikale ordfører samtidig, at så kan vi i grunden opfylde en ung families trivsel på en sådan ejendom, sige, at der er plads til frihed både for medhjælp og for den unge familie, på samme måde som der er plads til frihed hos den øvrige del af befolkningen?

(Kort bemærkning).

Mariann Fischer Boel (V):

Jeg ved ikke, om fru Vibeke Peschardt ikke hørte mit ene spørgsmål. Det var om fortrinsstillingen i forbindelse med en lille landbrugsejendom, der var vurderet som parcelhus. Det kunne jeg godt tænke mig at høre et svar på.

Og så vil jeg gerne bede fru Vibeke Peschardt bekræfte, at det skulle være nemmere for et stort landbrug med en høj gældsprocent – det er jo ofte tilfældet – at få et lån fremfor et mindre landbrug.

(Kort bemærkning).

Ole M. Nielsen (KRF):

Jamen det var nok muligt, at jeg forsømte at formulere min kommentar før som et spørgsmål til fru Peschardt. Det var det dér med svineproduktionens betydning for samfundet som helhed, som vel ikke kan være afhængig af, om de selv har overskud eller underskud, om betalingsbalancen stiger eller falder, men om, hvor mange arbejdspladser de skaber i samfundet, hvor stor en økonomisk omsætning, de skaber, osv., hvor meget det betyder for landbruget. Det må jo trods alt være det, der betyder noget.

(Kort bemærkning).

Kristen Touborg (SF):

Jeg har et spørgsmål til den radikale ordfører. Jeg har det selv sådan, at jeg mener, at store landbrug er landbrug op til 250 dyreenheder, og jeg har endnu ikke truffet nogen, der har kunnet bekræfte at have stordriftsfordele af betydning ud af den størrelse.

Derfor vil jeg godt spørge fru Vibeke Peschardt, om det er De Radikales opfattelse, at det er en størrelse, hvor stordriftsfordelene ophører, eller om det er sådan, at man ved at gå til f.eks. 500 dyreenheder får væsentlig større stordriftsfordele.

(Kort bemærkning).

Vibeke Peschardt (RV):

Til hr. Kristen Touborg: Svaret er nej.

Til hr. Ole M. Nielsen: Jeg var faktisk ikke på nogen måde ude efter svineproducenterne, når jeg nævnte det dér med betalingsbalancen. Jeg er selvfølgelig ked af det, hvis det er blevet opfattet på den måde.

Til Fru Mariann Fischer Boel, som spurgte mig, om en lille landbrugsejendom, der var vurderet som et parcelhus, kunne gøre fortrinsstilling gældende: Jeg må sige, at jeg ved det ikke, men jeg tror det ikke.

Og endelig til hr. Jens Kirk: Jeg vil altså mene, at en bedrift på 100 hektar, der har plads til 90 økologiske køer, er en bæredygtig bedrift, hvor man også kan have en medhjælp.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):
Hr. Keld Albrechtsen som ordfører.

Keld Albrechtsen (EL):

Det lovforslag, som regeringen har fremsat her, vil kun have meget marginal indflydelse på strukturudviklingen. Det lægger i virkeligheden kun bremse på en lille bitte brøkdel af de allerallerstørste brug, men den generelt forkerte strukturudvikling, som finder sted i øjeblikket, vil lovforslaget ikke indvirke på. Muligvis vil det endda indvirke negativt.

Det, som vi står over for, er jo, at vi bliver nødt til nu at intensivere omlægningen til økologisk landbrugsproduktion, således at dansk landbrug får mulighed for at genvinde noget af det vigende eksportmarked, som det konventionelle, industrielle landbrug er ved at miste. Så der er simpelt hen brug for langt mere vision og handling end det, der fremgår af ministerens forslag.

Der er lige kommet en rapport fra Ålborg Universitetcenter – den blev offentliggjort i lørdags – der peger på, at markedet for økologiske landbrugsvarer vil være voldsomt stigende til omkring 170 mia. kr. i de kommende 10 år i Europa, USA og Japan, og dansk økologi kunne få en virkelig betydning som eksportsektor i Danmark, hvis man vel at mærke kendte sin besøgstid i landbrugets top hos ministeren. Så kunne der afsættes noget, og så kunne der blive en fremtid for dansk landbrug.

Men det haster ganske overordentligt, også når vi ser på svineproduktionen. Vi kan ikke blive ved med i England f.eks. at afsætte alle disse industrisvin. De vil ikke købe dem, og også dér har man sovet i timen.

Så kommer der nu et forslag til ny landbrugslov, som ikke tager fat om dette helt afgørende problem i dansk landbrug. De arealgrænser, som er foreslået, og dyreenhedsgrænser, som ikke er i harmoni med hinanden, gør kun ondt værre, fordi de altså på grund af disharmonien ikke medvirker til omstillingen af de større landbrug til økologi.

Det hele forværrer jo så med Vandmiljøplan II, som også er med til at drive den forkerte strukturudvikling fremad.

Den efterspørgsel, der er efter økologiske produkter, er den, landbrugspolitikken skal rettes ind efter, og det er den, der kan være med til at hamle op med de svindende arbejdspladser inden for landbruget og også dér skabe mere beskæftigelse.

Derfor vil vi foreslå, at man indfører incitamenter, der fremmer blandet drift, kapital-ekstensiv drift, økologisk drift, sædskifte, i stedet for den ensidige industrielle dyrkning, som præger billedet i dag. Og den simpleste måde at gøre det på – det bliver vi nødt til at gentage fra Enhedslistens side – er altså at indføre en overskudsafgift, en afgift på overskud af kvælstof. Det vil virkelig være med til at drive en omlægning i mere økologisk retning igennem.

Vi ønsker også at påvirke udviklingen på ejendomssiden. Der er i forslaget fra regeringens side åbninger med hensyn til ejendoms-spørgsmål. Det er vi glade for at der er. Det vil vi gerne arbejde videre med, også sådan, at man fik mulighed for at lave jordrentebud og andelsbrug på jordrentebasis. Det kunne være med til at fjerne den enorme kapitalisering, som jo ligger og hviler som en møllesten på landbruget i dag, denne enorme kapitalbyrde.

Der er lidt i forslaget dér, som vi godt kan se en rigtig retning i, og som vi gerne vil være med til at diskutere.

Jeg må sige, at som lovforslaget ser ud i dag, fremmer det ikke økologien, men gør tværtimod problemerne for økologien større, og derfor kan vi ikke støtte det, sådan som det ligger; det må jeg sige rent ud. Men vi håber, at regeringen, når man skal vælge side i den her sag, først og fremmest vil vælge dem, som sidder på økologien, og lave en landbrugslov sammen med dem.

Nu må vi se, hvad der kan blive muligt. Hr. Erling Christensens bemærkninger til indledning her i debatten var alt andet end opmuntrende.

(Kort bemærkning).

Christian H. Hansen (DF):

Jeg vil blot sige, at jeg er utrolig glad for, at hr. Keld Albrechtsen siger heroppefra, at der i det her faktisk ikke er nogen stramninger. Det bekræfter jo, at det ikke får særlig stor betydning for erhvervet fremover, og det synes jeg er positivt.

Hr. Keld Albrechtsen nævner faktisk kun økologisk landbrug heroppefra. Jeg vil gerne spørge hr. Keld Albrechtsen: Hvor er de almindelige landbrug henne?

Og så vil jeg gerne vide: Hvad er det, Enhedslisten vil med det danske landbrug? Hvor meget jord skal den enkelte landmand have lov til at eje, eller skal det være forpagtet det hele?

Jeg kan også se, at Enhedslisten har udtalt til Landbrugsmagasinet, at det er lige meget, om det er forpagtet eller det er ejet jord, det er lige skidt for miljøet. Jamen er Enhedslistens opfattelse simpelt hen, at vi ikke skal have noget landbrug, så synes jeg, vi skal høre det her fra talerstolen.

(Kort bemærkning).

Erling Christensen (S):

Det, vi mest diskuterer i dag, er jo struktur og størrelser. Jeg hørte ikke ordføreren for Enhedslisten sige andet, end at det var bedrøveligt, eller hvordan det var, han karakteriserede mine udtalelser. Jeg hørte Enhedslisten snakke om at løfte fanen så højt, at benene ikke kan nå jorden i det her.

Vi vil da godt spørge Enhedslisten: Er det Enhedslistens synspunkt, at man sådan bare skal give los for strukturudviklingen, når det drejer sig om økologerne? Mener man, at økologerne skal kunne udvide ubegrænset på bekostning af andre, der ikke har økologi? Eller hvad er det, man vil? Når man snakker om alsidige bedrifter, viser udviklingen jo det modsatte, at det bliver mere og mere specialiserede bedrifter, fordi det er dér, økonomien ligger i at drive landbrug.

Så budskabet fra Enhedslisten i ordførertalen er for mig, at man løfter fanen så højt, at benene ikke når jorden. Vil man melde sig ud af den her snak, vi har omkring indholdet i dette lovforslag, eller vil man forholde sig til det lovforslag, som det foreligger?

(Kort bemærkning).

Annie Lunde Hansen (CD):

Jeg vil fra CD gerne spørge hr. Keld Albrechtsen, om han helt glemmer, at der er andet landbrug end økologisk landbrug.

Så vil jeg gerne sige til ham, at de danske svineproducenter eksporterer til andre lande end England, og det er da muligt, at nogle svineproducenter har været for langsomme til at stille om til de krav, England stiller med hensyn til løsgående søer. Men alting koster jo penge, og alting tager sin tid.

Jeg vil gerne spørge, om ikke det er lige så rigtigt, at vi eksporterer til andre lande, som ønsker vores kød i en kvalitet, som vi ikke må glemme at de danske svineproducenter også leverer.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg synes, det sidste indlæg er et eksempel på den sorgløshed, der har bragt dansk landbrug frem til randen af katastrofen. Man vil ganske enkelt ikke se den internationale udvikling i øjnene, og derfor kommer man til at stå med en svineproduktion, som man om få år ikke kan afsætte, medmindre man virkelig lægger roret om, og det skal være nu.

England er jo kun begyndelsen. Den forbrugerbevægelse, der er i England, findes også andre steder, den findes også herhjemme. Så jeg synes virkelig, man skal tage det problem alvorligt. Det er milliardbeløb, der står på spil her, og man har visse steder halm i ørerne, når det gælder om, at halmen burde være andre steder.

Så blev jeg spurgt: Hvad er den rigtige brugsstørrelse? Jamen det afgørende for os er, at såvel små brug som store brug kan drives forkert. Derfor skal de store brug selvfølgelig drives rigtigt, det vil sige så økologisk som muligt.

Så spørger man: Hvad vil Enhedslisten så med det almindelige landbrug, som ikke er økologisk? Jamen det problem, dansk landbrug står over for, forudsætter, hvis det skal løses, at omlægningen til økologisk landbrug bliver gennemgribende, at det simpelt hen bliver løsningen, for det er dér, svaret på fremtidens produktionsmuligheder ligger, og det er derfor, alle sejl skal sætte til for at fremme den udvikling.

Til hr. Erling Christensen vil jeg bare sige, at vi vil naturligvis ikke give los, men tingene skal hænge sammen, og de skal fremme økologien. Derfor har vi ikke tænkt os at melde os ud af snakken. Men hvis man ikke har nogen lydhørhed for, hvad vi siger, ja, så står vi jo udenfor.

(Kort bemærkning).

Thorkild B. Fransgaard (FP):

Hr. Keld Albrechtsen nævner, at det er landbrugets egen skyld, den situation, de står i med hensyn til de lavere svinekødspriser, fordi man ikke har indrettet sig efter den internationale udvikling. Det, han mener med det, er, at dansk svineproduktion skulle overgå til økologisk produktion.

Jeg vil gerne have hr. Keld Albrechtsen til at fortælle heroppefra, hvor mange procent eller rettere promise – det er nemlig kun promise –

af det svinekød, der produceres, der er økologisk, der sælges på verdensplan.

(Kort bemærkning).

Annie Lunde Hansen (CD):

Jeg vil godt sige til hr. Keld Albrechtsen, at jeg talte ikke om kvantitet, men jeg talte om kvalitet. Og med det, vi har fået indført: salmonella-fri, med den procent, vi er nede på – flot arbejde; og vækstfremmere ud af det danske landbrug i 1999 – helt fint. Vores minister har fået en del gjort nede i Bruxelles og Strasbourg.

Men jeg vil godt sige til hr. Keld Albrechtsen, at der er jo lande, som stadig væk ønsker at få varer fra Danmark på grund af de kvaliteter, jeg har nævnt her. Og jeg synes, at det er, som om Enhedslisten er imod vores svineproducenter, som de er i dag.

Jeg synes, vi har stillet nogle krav til dem, også herindefra, som de har forhandlet og levet pænt op til. Derfor vil jeg gerne have at vide fra Enhedslisten, hvad det er, de er dårligst til. For de har trods alt klaret hurdler og leveret produktion, når andre lande ikke har kunnet leve. Når så andre lande er i gang igen, jamen så står vi måske nok med et boom.

Men jeg vil gerne spørge Enhedslisten, om ikke der skal være en vis snor i det, og alting tager sin tid, når man skal lave om.

(Kort bemærkning).

Christian H. Hansen (DF):

Det er til hr. Keld Albrechtsen omkring økologien, som siger, at det simpelt hen er vejen frem. Det lyder næsten, som om hr. Keld Albrechtsen tror, at når vi kommer 10 år frem, så findes der ikke et almindeligt landbrug herhjemme, så er det økologisk det hele.

Jamen det er rigtigt, at der er en trend i gang i øjeblikket med, at folk nyder de økologiske varer. Jeg er selv en stor drikker af økologisk mælk bl.a. Men var det ikke mest rimeligt, og vil hr. Keld Albrechtsen ikke bekræfte mig i, at der skal være begge muligheder, så derfor er man nødt til at lave en lovgivning, hvor der er plads til begge former for landbrug. Så lad forbrugere afgøre, hvilke landbrugsprodukter de gerne vil have på deres køkkenbord.

(Kort bemærkning).

Erling Christensen (S):

Det er netop det, der er det interessante, for når den økologiske mælkeproduktion har haft den stigning, der har været igennem den seneste tid,

er det jo, fordi der er blevet en økonomi i det – altså markedsøkonomi i det; det er ikke det, vi forbinder ret meget i øvrigt med landbrugsproduktionen, men det er jo det, der er vilkårene. Og det vil også blive vilkårene for dansk landbrug fremover, mere og mere markedsvilkår og mindre og mindre planøkonomi.

Men når hr. Keld Albrechtsen slutter af, som han gør, med hensyn til at forholde sig til det lovforslag, som ligger på bordet, og konstaterer, at man sætter sig udenfor, så er problemet, som jeg har opfattet hr. Keld Albrechtsen her i forhandlingerne i dag, at hr. Keld Albrechtsen ikke sættes udenfor. Han sætter sig selv udenfor.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Hvis hr. Erling Christensen ikke vil se de virkelige problemer, som dansk landbrug står over for, i øjnene, og vi i fællesskab prøver at diskutere løsninger på det, så er det hr. Erling Christensen, der forsøger at sætte Enhedslisten udenfor. Sådan tror jeg man må formulere det dér sætten udenfor. Vi har intet ønske om at blive sat udenfor, men vi vil ikke være med til at gå ind og lægge stemmer til en lov, som på nogle punkter direkte trækker den forkerte vej for det økologiske landbrug. Det må hr. Erling Christensen da kunne forstå, at det er der ikke noget ansvarligt parti, som kan gå ind og gøre. Vi kan i hvert fald ikke.

Så blev der stillet mange spørgsmål om svineproduktionen. Jamen vi ønsker, at man satser på fritgående svin, økologisk dyrkning og dyrevelfærd. Det er det, der vil sikre, at vi også i årene fremover vil kunne have et marked i England og andre steder og såmænd også herhjemme, hvor det også vil blive kravene fra forbrugerne. Det ved vi jo godt.

Så spørger man: Jamen har Enhedslisten ingen forståelse for det industrielle landbrug? Jamen vi ønsker ikke, at der skal bruges pesticider på markerne. Det ønsker vi altså ikke. Vi ønsker ikke, at der skal gensplejese organismer ind i landbruget. Det ønsker vi ikke. Og vi er sikre på, at det ønsker forbrugerne faktisk heller ikke. Derfor går vi ind for økologisk landbrug, og derfor tror vi også på, at det bliver løsningen, ikke bare for en del af dansk landbrug, men faktisk på sigt for hele dansk landbrug. Og det er forudsætningen for, at vi i det kommende århundrede stadig væk vil kunne være en stor landbrugsnation. Og jeg synes, det burde gå op for alle dem, som leder landbruget

i dag, gå op for dem, inden det er for sent; det er det, vi håber på også at råbe dem op til.

(Kort bemærkning).

Kristen Touborg (SF):

Jeg synes, det er meget interessant, når Enhedslistens ordfører mener, at en 100 ha's grænse er en snærende grænse, at den kan blive snærende for økologerne og specielt mælkeproducenterne.

Så vil jeg gerne stille Enhedslistens ordfører et spørgsmål. Når det nu er sådan, at en 100 ha's grænse indebærer, at man kan have ca. 90 køer, så har jeg selv den opfattelse, at det faktisk er nok. Så har man opnået de stordriftsfordele, der er i det område.

Men spørgsmålet til hr. Keld Albrechtsen er: Hvor meget større mener hr. Keld Albrechtsen egentlig de besætninger skal være end de 90, der er plads til i det nuværende lovforslag?

(Kort bemærkning).

Annie Lunde Hansen (CD):

Jeg vil gerne spørge hr. Keld Albrechtsen: Hvor mange svin mener hr. Keld Albrechtsen de økologiske landbrug kan producere om året?

(Kort bemærkning).

Henning Grove (KF):

Hr. Keld Albrechtsen sagde, at forbrugerne ønsker økologiske varer. Hvorfor giver vi så så store tilskud til økologiske landbrug? Så må de jo kunne klare sig uden.

Hvis forbrugerne ønsker det, vil de betale for det. Så er der ingen grund til at give tilskud.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Til hr. Grove vil jeg bare sige, at tilskud er nødvendige ved en omstilling. Der er udgifter forbundet med en omstilling.

Men den økologiske sektor skal nok klare sig på markedsvilkår. De, der ikke vil kunne klare sig i fremtiden på markedsvilkår, er dem, som bruger gift på markerne, eller dem, som vil bruge gensplejsede organismer, eller dem, som vil fylde jorden med kunstgødning. Det er dem, der ikke vil kunne sælge deres varer på markedsbetingelser fremover. Økologerne skal nok klare sig på markedet.

Hvor mange svin kan der produceres økologisk? Ja, det kan jeg jo ikke sætte tal på. Det kræver jo unægtelig en ekspertberegning. Det, jeg bare kan se, er, at vi ikke vil være i stand til

med den nuværende produktionsudvikling, medmindre der sker en fundamental omlægning, at levere de svin, der er efterspørgsel på, og som folk vil købe. Men vi vil kunne levere en hel masse andre svin, som ikke vil kunne blive solgt, og hvor prisen vil blive ved med at ligge helt i bund. Og det vil skabe arbejdsløshed og dårlig økonomi i en stor del af den danske økonomi, hvis det får lov til at fortsætte.

Så spørger hr. Touborg, og det er i forbindelse med 100-ha-diskussionen: Hvor ligger så grænsen? Jamen vi vil have det sådan, at også mellemstore og store landbrug hurtigt kan omlægges til økologisk drift. Og det kan altså i nogle situationer kræve, at de har et jordtilliggende, som er større end de 100 ha, i det øjeblik man går fra industriel drift til økologisk drift, fordi man skal have sædskifte, græsningsarealer osv. osv. til at passe sammen.

Og derfor må man se i øjnene, at man ikke kan løse disse her problemer med strukturudvikling ved hjælp af et sådant instrument, som man har foreslået her. Man må ind og have andre instrumenter med, og det er de instrumenter, vi er interesseret i at diskutere. Og hvis der er en åbenhed over for de instrumenter, som er nødvendige for at få omlægningen af dansk landbrug fremskyndet, så er vi også med til at diskutere loven. Så står vi ikke udenfor, som hr. Erling Christensen sagde.

(Kort bemærkning).

Erling Christensen (S):

Jeg kan gøre det ganske kort.

Ud fra det sidste, som hr. Albrechtsen sagde her, kan jeg så konkludere, at Enhedslisten mener, at vi skal lade være med at lave en landbrugslov.

(Kort bemærkning).

Christian H. Hansen (DF):

Allerførst er jeg da glad for, at hr. Keld Albrechtsen heroppe fra talerstolen nævnte, at det kun er i omlægningsfasen, at der skal det store tilskud til det økologiske landbrug.

Det vil sige, at Enhedslisten, lige så snart den omlægningsfase er ovre, er villig til at fjerne disse tilskud. Det var da rart at høre fra Enhedslisten.

Men jeg har selvfølgelig også et spørgsmål, og det går på: Når vi nu skal fremme økologien på den måde, som hr. Keld Albrechtsen nævner heroppefra, skal vi så have en landbrugslov, hvor hektarstørrelsen på almindelige landbrug

skal være meget mindre, og så skal den have lov til at være større på økologiske?

Og så kan jeg ikke forstå, at Enhedslisten ikke kan sætte noget tal på det. Alle andre partier kan sætte tal på ønsket om hektarstørrelse. Det må Enhedslisten da også kunne. Eller virkeligheden er måske sådan, som det også er nævnt heroppefra, at vi slet ingen landbrugslov skal have?

(Kort bemærkning).

Annie Lunde Hansen (CD):

Jeg vil gerne stille spørgsmålet til hr. Keld Albrechtsen én gang til.

Vi fremstillede 19 mio. svin, før Holland holdt op med at levere på grund af sygdom, og da vi var oppe på det højeste, og hvor vi måske begyndte at få problemer, var det 22 mio. Så vil jeg gerne spørge: Skal vi så sige nej til eksport fremover, fordi Enhedslisten ikke ønsker de traditionelle producenter?

Og en anden ting er så: Har Enhedslisten tænkt på, hvad det koster af arbejdskraft, og hvad der kommer ud i arbejdsløshedskøen af personale, der er ansat inden for industrien?

Jeg ved ikke, om man har forstået mit spørgsmål, men vi skal eksportere 19 mio., før tingene kan rende rundt, og derfor vil jeg gerne spørge: Hvor får man så svinene fra?

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

I al ydmyghed vil jeg bare gentage, at det, vi ønsker fra Enhedslistens side, faktisk er at sikre beskæftigelsen inden for svine sektoren og eksportmilliarderne. Og det mener vi altså at man kun kan sikre gennem en omfattende omlægning. Længere når vi nok ikke med det i dag.

Så spørger hr. Christian H. Hansen: Hvad så med tilskud til økologisk landbrug efter omlægningen? Jamen det er klart, at der kan være tilskud f.eks. til forskning, udvikling og andre fornuftige ting, som man også med fornuft kan yde tilskud til.

Det, jeg bare pointerede, var, at vi ikke tror på, at økologisk landbrug bliver et landbrug på krykker, som man nødvendigvis skal pumpe store mængder yderligere tilskud i for at få til at fungere. Men det er vigtigt at få baseret reglerne, at få lavet reglerne sådan, at omstillingen kommer til at foregå i et hurtigere tempo.

Så blev jeg spurgt: Skal vi overhovedet lade være med at lave denne her landbrugslov? Det

var vist hr. Erling Christensen, der spurgte mig om det. Jamen vi skal ikke lave en ny landbrugslov, hvis den virker mod sin hensigt. Og der er altså bestemmelser i den, som efter vores opfattelse virker direkte mod deres hensigt, og som faktisk er med til yderligere at fremskynde en forkert strukturudvikling.

Det vil jeg gerne være med til at analysere. Jeg vil gerne være med til at diskutere, om den påstand, jeg her har fremsat, er rigtig. Jeg vil gerne være med til, at eksperter ser på det og kommer med beregninger på det osv. og ser på det i udvalget. Men sådan ser det altså ud for os.

Og mit svar er naturligvis, at en landbrugslov, som ikke gavner situationen, skal vi selvfølgelig ikke vedtage. Det er meget enkelt. Det synspunkt vil hr. Erling Christensen formentlig også være enig i. Så må vi se på det i Fødevareudvalget.

Thorkild B. Fransgaard (FP):

Dansk landbrug har gang på gang de senere år måttet lægge ryg til indskrænkninger; det gælder faktisk i hele deres dispositionsret, det gælder også i deres produktionsrettigheder.

Hele miljødebatten og hele drejningen mod planstyring har bevirket, at mange i dansk landbrug stiller spørgsmålet: Ønsker man her i Danmark et effektivt landbrug, eller skal landmændene være en slags museum, nogle ting, man kan se på?

Man har fået at vide, at man ikke rigtig må gøde jorden mere; man har fået at vide, at man heller ikke må bruge bekæmpelsesmidler, så man undgår sygdomme i kornet. Man har fået besked om, at det er begrænset, hvor mange dyr man må have osv. Der er blevet tale om restriktioner på alle måder. Det er med til at kvæle enhver form for frit initiativ.

Nu ligger her så et forslag til en ny landbrugslov, en landbrugslov, som igen vil indsnævre landbrugsrettigheder. Man vil have sænket hektargrænsen fra 150 ha til 100 ha med hensyn til, hvad man kan sammenlægge. Man vil have halveret det antal dyreenheder, man må have på en ejendom. Og noget – jeg nævner kun hovedting – som jeg synes ser farligt ud, er, at man vil have strammet reglerne op med hensyn til forpagtnings- og gylleaftaler.

Det bliver således, at disse aftaler skal være 5-årige, de skal registreres – om de ligefrem skal tinglyses, ved jeg ikke. Og som jeg forstår bemærkningerne til lovforslaget, er det endda

således, at det kun er ejendomme med 250 dyreenheder som maksimum, som må lave den slags aftaler, ellers skal man eje jorden. Jeg er ikke helt klar over, om det gælder hver ejendom, eller det er samlet, men det får jeg nok at vide under udvalgsarbejdet. Men der er i hvert fald en alvorlig knast, som vi må tale om.

Så er der den efter min mening forældede regel om fortrinsstilling. Den bliver nu strammet op, således at det ikke bare er i 1 km's radius, man kan kræve tillægsjord, men at det nu bliver 2 km, altså en firedobling.

Ideen kunne godt være god nok, hvis det var for år tilbage. Men vi er jo ikke i 1950. Og sådan noget som udvidelse af det område, vi taler om her, vil give splid og spektakel ude rundt omkring. Vi, der bor ude på landet, ved allerede nu, hvor nemt der kan opstå nabostridigheder bare inden for de grænser, der er nu.

Fremskridtspartiet ser meget skeptisk på den ny landbrugslov. Vi mener i det hele taget, vi skulle gå den anden vej og gøre det mere frit, for vi står jo i dag mere end nogensinde og skal se på forholdene i andre lande og se på det internationalt.

Og én ting – det håber jeg vi ved alle sammen – er, at dansk landbrug sammen med alle følgevirksomhederne – der kan nævnes en række, det er mange – jo tilsammen står for den største nettoeksportindtjening her i Danmark. Det er noget, man somme tider glemmer. Man nævner kun landbruget, men man skal også tænke på alle følgevirksomhederne.

Derfor kan Fremskridtspartiet ikke være med til at støtte indgreb over for landbruget, der forhindrer en yderligere eksport. Og i særdeleshed som det ser ud lige i øjeblikket, hvor vi har et kæmpe underskud på betalingsbalancen, skulle vi gå i den anden retning.

Fremskridtspartiet vil selvfølgelig under forhandlingerne gerne være med til, om vi kunne nå til enighed om landbrugsloven. Men som den er fremlagt her, må jeg nok sige, at det bliver meget vanskeligt.

Vi vil gå positivt ind i arbejdet, men som den er fremlagt, vil jeg ikke heroppefra love, at vi kan stemme for den. Jeg kan direkte love, at det kan vi ikke.

(Kort bemærkning).

Christian H. Hansen (DF):

Nu har hr. Thorkild B. Fransgaard jo så nævnt heroppefra, at der faktisk ikke er noget i landbrugsloven, som egentlig kan bruges.

Jeg mangler så at få at vide af hr. Thorkild B. Fransgaard: Hvor står Fremskridtspartiet? Hvad vil I med antal dyreenheder? Hvad vil I med hektargrænse? Og hvad vil I egentlig have ind i landbrugsloven?

Det kunne jo være sjovt, at det måske lige kom frem her. Eller det ligger måske også sådan med jer, at vi her heller ikke skal have nogen landbrugslov?

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Man må ikke bruge direkte tiltale.

Hr. Fransgaard.

(Kort bemærkning).

Thorkild B. Fransgaard (FP):

Med hensyn til, hvor Fremskridtspartiet står med hensyn til, hvor mange hektar, altså hvor stort arealet må være, og med hensyn til antal dyreenheder mener vi, at det, vi allerede i dag har, er et minimum.

Men vi må tænke på, at det, vi lovgiver om her, jo er noget, der vil række ud i fremtiden, måske 5 eller 10 år. Og dér er jeg overbevist om, at ligegyldigt, hvad vi vedtager her i dag med antallet, så vil det være for lille, ellers kan vi ikke klare os internationalt.

Ole M. Nielsen (KRF):

Landbruget har i århundreder været hovederhvervet i Danmark; det er i dag kun et af hovederhvervene.

Alligevel har landbruget en enorm betydning for Danmark, ikke kun som en økonomisk faktor, men som kulturbærer, som naturforvalter, som basis for en god livsform; det har i det hele taget betydning for livet i landdistrikterne.

Landbrugsloven har til formål at sætte grænser for de frie markedskræfters udfoldelse. Det er desværre nødvendigt på landbrugsområdet som på alle andre, samtidig med at markedøkonomi er en af forudsætningerne for et konkurrencedygtigt landbrug. Og et konkurrencedygtigt landbrug, det skal vi have – nogle vil desværre sige: desværre have.

Kristeligt Folkeparti ønsker, at landbruget skal være en mulighed for alle, der har uddannelse, økonomi og lyst, her tænkes specielt på de unge. Vi må søge mod en udvikling, hvor flere mindre og mellemstore brug og unge og uformuende landmænd har mulighed for at udvikle sig, kort sagt alsidighed.

I Kristeligt Folkeparti synes vi meget godt om stokroser, men da det danske samfund i sin hel-

hed og i langt større grad, end de fleste borgere er sig bevidste, er dybt økonomisk afhængigt af landbruget, så må vi finde en måde at kombinere effektivitet med stokroser på.

Vi er afhængige af de arbejdspladser, landbruget skaber, hvoraf de fleste jo ligger uden for det primære landbrug, og vi er afhængige af den eksportindtægt, landbrugsproduktionen giver, og derfor må vi kunne konkurrere.

Selv om vi ville bestemme os til at nøjes med en landbrugsproduktion, der kunne dække det danske forbrug, ville vi skulle konkurrere med varer udefra, fordi vi er medlem af EU og har åbne grænser for de andre varer.

Men naturligvis findes der andre konkurrenceparametre end prisen. Der er ingen tvivl om, at kvalitet i en udvidet betydning vil være en konkurrenceparameter i fremtiden, kvalitet i form af produktionsmetoder, miljøbeskyttelse, fravær af sygdomme, fravalg af negative stoffer, økologi, dyreetik foruden naturligvis de traditionelle kvalitetskriterier. Kort sagt, udvikling er ikke nødvendigvis lig med ekspansion.

Opfyldelsen af de kvaliteter, jeg her har nævnt, afskaffer ikke kravet om effektivitet. Også hvis man en dag kunne forestille sig, at alle førnævnte kvalitetskrav var opfyldt, ville man skulle konkurrere på pris, sandsynligvis og forhåbentlig på et højere niveau. Det er desværre helt urealistisk at sige, at nu går vi over til kvalitet i stedet for effektivitet. De to begreber er ikke modsætninger, de erstatter ikke hinanden.

Kristeligt Folkeparti var med til at lave den revision af landbrugsloven, vi nu lever med, i 1994, og vi mente egentlig, og vi mener stadig, at vi dengang lavede en god lov. Vi må erkende, at det er gået med den lov som med tidligere udgaver af den, at »udviklingen«, andre faktorer, miljøkrav, harmonikrav, verdensmarkedspriser, faldende EU-priser, landmændenes arbejdsivrighed osv. har presset så meget på, at loven viser sig ufuldkommen.

Landbruget har gennemgået utrolige forandringer. Jeg kender mange erhverv, men ingen, hvor der er større arbejdsivrighed og omstillingsevne og omstillingsvilje. Omstillingsevnen gælder også opfyldelse af andre krav fra omverdenen til produktionsmetoder osv. Landmænd er sådan en slags almindelige mennesker, der går efter pengene inden for de retninger, som forskningen udstikker og inden for de rammer, samfundet giver. Det er et par generationer siden, at det var sådan, at den søn på

gården, der ikke kunne blive andet, kunne blive landmand.

Kristeligt Folkeparti accepterer som før antydet, at vi skal have et effektivt landbrug, og at landbruget skal være i en stadig strukturtilpasning. Vi ønsker både store bedrifter og små bedrifter. Vi ønsker alsidighed. Effektivitet kan også gennemføres i mindre enheder. Det er der rigtig mange eksempler på, når man studerer landbrugets regnskabsstatistikker. Der skal være mulighed for, at unge kan starte med en mindre bedrift, og mulighed for, at man kan udvikle en mindre til en lidt større, men der skal også være mulighed for store bedrifter, og der skal være mulighed for at drive alle størrelser bedrift effektivt.

Kristeligt Folkeparti er enige i, at det er ønskeligt at justere landbrugsloven, og vi synes, der er mange positive tiltag i det lovforslag, der ligger, men dem er der ikke så meget tid til at nævne. Jeg vil selv nævne nogle af de ting, vi kunne ønske os anderledes.

Vi kunne godt forestille os, at første ejendom måtte være på 150 ha. Det passer bedre til opfyldelse af harmonikravene og især til de stadig strammere harmonikrav, der kommer i de nærmeste år. Vi synes, det er ønskeligt, at landmanden kan opfylde så meget som muligt af harmonikravet med egen jord. Men vi vil også endnu opretholde de nuværende muligheder for at klare det med forpagtning eller gylleaftaler. Specielt inden for kvægbruget og især i det økologiske kvægbrug er der brug for en større samlægningsgrænse end de 100 ha. Hvis den første ejendom måtte være på 150 ha, kunne vi forestille os, at man kun måtte eje én mere f.eks. på 100 ha, men vi kunne også acceptere to mere på tilsammen 150 ha. Vi synes, det ville give mere fleksibilitet.

Vi kan tilslutte os fortrinsretten udvidet til 2 km. Vi mener, det er godt for de små bedrifters udviklingsmulighed. Vi erkender alle de problemer, det også kan give med fortrinsstillingen, og der er mange forhold omkring fortrinsstillingen at diskutere. Vi må i udvalgsbehandlingen se, om vi kan gøre det mere praktisk. Og jeg er glad for den imødekommenhed, som den socialdemokratiske ordfører kom med.

(Kort bemærkning).

Christian Mejdahl (V):

Det var jo en skam, at hr. Ole M. Nielsen ikke blev færdig. Men jeg kunne tidligere i debatten forstå på hr. Ole M. Nielsen – det var på det

tidspunkt, hvor jeg ikke havde mulighed for at tage til genmæle, i hvert fald ikke stille spørgsmål – at han havde et skævt skuldertræk tilovers for Venstres medvirken i Vandmiljøplan II, og det er jeg selvfølgelig ked af. Jeg synes heller ikke, det er helt rimeligt at anlægge den attitude, hvis jeg forstod den rigtigt.

Kristeligt Folkeparti var jo af gode grunde ikke med. Hvis Kristeligt Folkeparti havde været i Folketinget på det tidspunkt, er jeg helt sikker på, at Kristeligt Folkeparti også ville have været med i Vandmiljøplan II.

Men jeg vil godt have, at hr. Ole M. Nielsen fortæller mig, hvor og på hvilke områder landbrugsloven tager miljøhensyn, som er mere virksomme end de elementer, som vi fik med i Vandmiljøplan II, og som vi selvfølgelig også forsvarer.

(Kort bemærkning).

Kristen Touborg (SF):

Jeg har registreret, at Kristeligt Folkepartis ordfører havde et par enkelte konkrete bud på, hvor han godt kunne tænke sig, loven blev ændret. Jeg vil gerne høre, om han har nogle flere.

(Kort bemærkning).

Annie Lunde Hansen (CD):

Jeg vil gerne spørge hr. Ole M. Nielsen: Jeg ved ikke, om jeg hørte forkert, men fraviger Kristeligt Folkeparti ejerkravet ved fortrinsstilling, sådan at man undgår, at folk skal ud at købe den dyre landbrugsjord, og sådan at de kan nøjes med at forpagte eller have gylleaftaler? Jeg vil godt vide, om man fraviger ejerkravet, eller jeg har hørt forkert nede fra min plads.

(Kort bemærkning).

Ole M. Nielsen (KRF):

Til hr. Mejdahl kan jeg kun sige med hensyn til det første om vandmiljøplanen, at den selvfølgelig ville have været helt anderledes, hvis vi havde været herinde. Det er jo i hvert fald et postulat, der ikke kan efterprøves.

Og med hensyn til, om der er tiltag heri, der giver mere miljøvenlighed end Vandmiljøplan II, mener jeg, at opstramningen af dyreenhedskravet er miljøvenlig. Det mener jeg bestemt det er, og her mener jeg miljøvenlig i vid forstand. Så det synes jeg det er.

Så var det hr. Touborg, der spurgte, om vi har andre forslag. Jeg tror, jeg vil vente med at læse resten af min ordførertale til den anden runde, og så vil de komme med dér.

Jeg forstod ikke helt fru Annie Lunde Hansens spørgsmål til mig. Vi tilslutter os, at man stadig væk kan dække sit harmonikrav med forpagtet jord op til de 250 dyreenheder. Vi mener, der skal være begge muligheder. Vi synes sådan set, at det er ønskeligt, at man dækker sit harmonikrav ved at eje jord, men der skal også være mulighed for dem, der bor i områder, hvor der er en stor dyretæthed, trods alt at opretholde en produktion på den anden måde.

(Kort bemærkning).

Christian Mejdahl (V):

Jeg bliver jo nødt til at spørge hr. Ole M. Nielsen, hvor hr. Ole M. Nielsen henter belæg for at formulere den påstand, at et loft over antal dyreenheder er miljøbefordrende, og at det er mere miljøvenligt end den landbrugslov, vi har i dag. Jeg har ikke kunnet finde belæg for det postulat nogen steder.

Fjerde næstformand (Margrete Auken):

Hr. Ole M. Nielsen vil åbenbart godt have ordet igen.

(Kort bemærkning).

Ole M. Nielsen (KRF):

Jamen jeg ved godt, der er en rapport, som Venstre er meget glad ved, eller som mange er meget glade ved. Jeg tror, det er Flemming Justovre i Esbjerg, der har lavet den. Den siger, at store landbrug er lige så miljøvenlige som små landbrug, men man kan jo lave rapporter om så mange ting, og det er også lidt et spørgsmål om trossager.

Alene det, at man skal køre betydelig længere med gyllen, er da i hvert fald et miljøproblem. Der er større lugtproblemer omkring et stort brug end omkring et mindre brug. Der er altså en lang række forhold, som jeg tror bliver lettere at opretholde ved et mindre brug. Og et mindre brug er altså et brug på 250 ha – det er jo ikke så lille.

Fødevareministeren (Henrik Dam Kristensen):

Det har været en lang og også relevant debat. Jeg synes, det er glædeligt, at partierne har været så grundige i diskussionen her ved første behandling, for det er jo ikke en ligegyldig lov, vi behandler i dag. Det er, som også nogle før mig har udtrykt det, jo i realiteten landbrugets grundlov.

Jeg tror, det var fru Vibeke Peschardt, som undervejs i debatten sagde, at jorden er en knap ressource i Danmark, og det er korrekt. Indgangsvinklen i Danmark er, at vi har en meget intensiv landbrugsproduktion, og vi er et lille land. Det betyder, at jord er eftertragtet. Jord er afgørende for den landbrugsproduktion.

Når vi er i den situation, ja, så er der to muligheder, enten har vi den totale rå liberalisme, som jeg stort set ikke har hørt nogen argumentere for, eller også regulerer vi. Det sidste er det, som Folketinget har valgt gennem mange, mange årtier. Det er altså ikke noget nyt, at det er nødvendigt at regulere via landbrugslov.

Når regeringen har ønsket en ændring af landbrugsloven, er det jo ikke, fordi vi sådan synes, det er sjovt at lave landbrugslov eller lovgivning i det hele taget. Når regeringen gerne vil ændre en landbrugslov, så er det, fordi vi har nogle politiske intentioner, så er det er, fordi vi gerne vil rykke i nogle rigtige retninger. Sådan skal det selvfølgelig altid være, når en regering laver lovgivning.

Vi har vel som nogle overskrifter i forhold til ambitionen om at lave en ny landbrugslov en overskrift, som hedder byggekloidsmodellen. Jeg tror, det var hr. Erling Christensen, som indledningsvis beskrev det med de, synes jeg, fornuftige ord, som var: Det er vel sådan, at der er forskellige situationer undervejs i ens tilværelse. Man starter som ung med noget, man synes, man kan overskue økonomisk, driftsledermæssigt osv., og så kan ambitionen udvikle sig til, at man måske gerne vil være større, og man begynder at trække af, når man nærmer sig det, der så er en normal pensionsalder, og det kan man så gøre på en ordentlig, glidende måde.

En af de ting, som vi har været bekymret for i regeringen, har været tendensen til, at når man ønskede at blive større, så foregik det stort set udelukkende ved, at man nedlagde de ejendomme, som man opkøbte, og så fik man en meget stor ejendom dér, hvor man startede. Intentionerne, der ligger i det her, er i realiteten stadig væk at kunne blive relativt stor, dynamisk og alle de ting, der ligger i det, men på en sådan måde, at der bliver bevaret nogle flere driftejendomme.

Jeg har også med loven villet sikre, at der var sammenhæng imellem den nye landbrugslov og Vandmiljøplan II. Vi har sikret, at de incitamenter, vi har om vådengene osv., også naturligt kan opfyldes i det lovforslag, som nu ligger her. Jeg tror egentlig, at man kan sige det på den

måde, at loven har som mål at lave nogle begrænsninger for de meget få, samtidig med at den forbedrer udviklingsmulighederne for de mange.

Der er mange ordfører, som med tal har dokumenteret undervejs i debatten.

Jeg tror også, at det var hr. Erling Christensen, som indledningsvis sagde, at som han havde fornemmet på den mediedebatte, der har været indtil nu, så rammer loven vist meget godt. Nu kan man vælge at vurdere debatten på forskellig måde. Jeg vælger først og fremmest at bemærke, hvad hvert enkelt partis ordfører sagde i sin ordførertale, og så måske koncentrere mig meget om de korte bemærkninger.

Når jeg tænker igennem, hvad stort set alle ordførere sagde i deres ordførertaler, må jeg sige, at det var korrekt, hvad hr. Erling Christensen startede med at sige.

Jeg ser faktisk gode muligheder for, at Folketinget er i stand til med et meget bredt flertal at vedtage en ny landbrugslov.

Jeg tror, det var hr. Christian Mejdahl, der startede med at konstatere de faktorer, som er afgørende for landbruget. Det er vigende priser, det er presset, der stiger, effektivitetskrav osv. Det er korrekt. Det er ikke noget nyt, og det er jo heller så meget anderledes i forhold til så mange andre erhverv, at tingene udvikler sig.

En af de ting, som hr. Christian Mejdahl, men også andre har været inde på, var fortrinsstillingen. Jeg synes, man skal være hudløst ærlig og sige, at her er der foretaget et valg, som er foretaget, siden vi begyndte at have en fortrinsstilling. Så kan man diskutere, om den nye fortrinsstilling her betyder, at der er flere ejendomme, der så bliver slagtet. Jeg tror, det var det ord, også hr. Christian Mejdahl brugte. Det tror jeg ikke man kan afvise.

Men jeg synes også, det er vigtigt at sende det signal af sted, at regeringen ikke tror, at strukturudviklingen er færdig. Vi er gået fra 200.000 familier tilbage i 1960'erne, som levede af at drive landbrug, og til, at vi vel i dag har det, vi betegner som i underkanten af 30.000, 28.000-29.000 såkaldte heltidsbrug, herhjemme.

Jeg tror ikke på, at det er det tal, som også vil stå om 5 eller 10 år, men jeg har ikke en ambition om, at det skal være så få som overhovedet muligt. Jeg har faktisk en ambition om, at der skal være mange bæredygtige bedrifter også om 5 og 10 år. Men jeg tror da ikke andet, end at strukturudviklingen vil fortsætte i et eller andet udviklingstempo.

Så kan man diskutere fortrinsstillingen. Det synes jeg da er helt fint og legalt, men her har regeringen foretaget et valg, og det, der i hvert fald er konsekvensen af det valg, er, at nu er der betydelig flere, som får mulighed for at udvikle deres bedrift.

Jeg har også forstået signalerne omkring en hovedejendom. Jeg synes, det også er en af de ting, som kan diskuteres.

Jeg var glad for, at hr. Christian Mejdahl sluttede af med at sige, at der var både plusser og minusser i regeringens lovforslag.

Det svar, jeg har givet hr. Christian Mejdahl, gælder også hr. Henning Grove, men måske med den tilføjelse, at det er fuldstændig korrekt, at det er nogle vigtige beslutninger, som står foran os i internationale fora. Jeg tror på, at inden vi har tredjebehandlet landbrugsloven, så kender vi også konjunkturerne, så kender vi den præcise reform af den fælles landbrugspolitik. Jeg har ved andre lejligheder ofte givet udtryk for, at som jeg ser det, vil det foregå i marts måned, og jeg synes ikke, at landbrugsloven, som vi nu har førstebehandlet her i dag, skal hastes igennem. Så jeg er egentlig lidt enig i, at der vil være en naturlig rækkefølge her.

Med hensyn til det andet, som jo bestemt også er helt relevant, nemlig de helt internationale forhandlinger, altså WTO, ligger det nok nogle år frem i tiden, førend vi kan forvente, at der bliver en egentlig aftale. Men med hensyn til det europæiske, som jo påvirker os så meget, tror jeg egentlig, vi kan få et fornuftigt forløb med vores danske behandling af landbrugsloven og så de forhandlinger, der skal være i europæisk sammenhæng.

Jeg tror, det var hr. Kristen Touborg, som brugte megen energi på at være enig med regeringen i de overordnede mål, men som ikke var så enig i de værktøjer, vi havde valgt. Jeg tror, det er vigtigt at gøre opmærksom på, at der også er nogle forholdsvis store stramninger i forhold til den lov, vi kender i dag. Vi går rent faktisk nu fra 1.500 dyreenheder til 750 dyreenheder. Nogenlunde samme forhold gør sig gældende, når vi taler om jord.

Der var ét område, hvor jeg må sige, jeg havde meget, meget vanskeligt ved at følge hr. Kristen Touborg. Det var fortrinsstillingen ved forpagtning. Jeg tror, man kan problematisere det meget længe, men lad mig bare give ét eksempel: Hvis det var sådan, at der skulle være fortrinsstilling ved forpagtning, så kunne man komme i den lidt groteske situation, at man på

en gård, som var drevet økologisk, kunne blive tvunget til at forpagte noget jord til en, som blev drevet traditionelt. Jeg tror, det forslag fra et synspunkt om grundlovssikrede rettigheder rummer så mange problemer, at det forekommer næsten uoverstigeligt.

Det var også et svar til hr. Christian H. Hansen om fortrinsstilling, men jeg vil også gerne give ham nogle kommentarer om beboelsesbygninger. Jeg synes, det er en meget sympatisk tankegang. Jeg er ikke sikker på, at man skal lovgive om det. Men vi, der har fornøjelsen af at leve ude på landet eller i mindre landsbyer, oplever jo netop, at vi har en positiv udvikling. Vi kender i Danmark stort set ikke begrebet ødegårde; vi er måske oven i købet nærmest i den situation, hvor det er tæt på at være liebhaveri at kunne købe en nedlagt landbrugsejendom, og hvor der er mange velfungerende familier, som står i kø for at købe dem.

Det er jo bl.a. for at få nogle drømme opfyldt om at kunne have lidt høns, og hvad der i øvrigt hører sig til at bo på en nedlagt landbrugsejendom. Derfor synes jeg også, at det er sørgeligt, når man ser, at der er pillet så meget jord fra disse ejendomme, at der ikke engang er så meget tilbage, som man ville efterlade ved et almindeligt parcelhus inden for bygrænsen. Jeg ved ikke, om man kan lovgive om det, men tanken, vil jeg gerne tilkendegive, synes jeg er rigtig og sympatisk.

Jeg tror, at det var fru Annie Lunde Hansen, der var inde på det, som også andre var inde på, at også landbofamilierne ønsker sig nogle forhold, som betyder, at det er muligt at få ferie, det er muligt at få fritid og få et familieliv til at hænge sammen. Jeg har ikke nogen statsautoriseret definition på, præcis hvor stor en gård skal være. Det mener jeg i meget høj grad er op til den enkelte driftsleder selv at beslutte sig for, inden for de rammer, vi så i øvrigt bliver enige om.

Men jeg synes, det er rigtigt set, at det signal, der oftest bliver sendt af sted, når man besøger landbrugsskolerne og dermed de kommende landmænd, hvoraf mange i øvrigt er unge piger, er: Vi ønsker at være landmænd. Det er derfor, vi går her på skolen. Det er her, vi ønsker at lægge vores livsværk, men ikke nødvendigvis på den måde, som vi har set igennem vores forældre eller det sidste praktiksted, vi var. Vi ønsker også nogle frihedsmuligheder, som betyder, at vi også kan leve et liv, som ligner andre danskeres.

Så for mig er det ikke nogen stor gård, fordi den er af sådan en volumen, at der også er mulighed for at have en eller måske flere medhjælpere. Jeg tror også, det er det, vi skal se i fremtiden. Derfor også mit signal om, at vi nok ikke er færdige med strukturudviklingen som sådan. Det tror jeg faktisk at vi må gøre os klart.

Til hr. Keld Albrechtsen kunne man jo komme med mange svar, men lad mig sige, at jeg i hvert fald undervejs i debatten blev en lille smule frustreret over strukturudviklingen og Enhedslisten. Jeg tror ikke, vi fik noget præcist svar fra hr. Keld Albrechtsen på, hvilke størrelser det her handlede om. Hvis man ikke også går ind og regulerer i forhold til størrelser, men bare har de andre ting i mente, som hr. Keld Albrechtsen har, så tror jeg, at man får problemer. Man kan sige til det eksempel, der kom frem med 100 hektar og 90 køer, at det jo ikke er ulovligt at forpagte jord i dette land. Det er det heller ikke, efter at vi vedtager den nye landbrugslov i den form, som den foreligger i nu. Jeg tror også, at det var hr. Erling Christensen, som gjorde opmærksom på, at en ikke ubetydelig procentdel af jorden rent faktisk er forpagtet; sådan vil det også være i fremtiden.

Om økologien vil jeg gerne sige: Jo, vi skal lave en landbrugslov, som kan bruges af økologer, af traditionelle landmænd, af store landmænd, af små landmænd osv. Økologien har aldrig nogen sinde rummet så meget i en regerings politik som i den nuværendes, og jeg glæder mig til, at jeg inden for kort tid kan fremlægge Aktionsplan II om økologien.

Jeg tror, at det var hr. Ole M. Nielsen, der var inde på, at det, vi skal her, er at give nogle rammer, som giver mulighed for alsidighed, som giver mulighed for, at virkelysten kan være der, og jeg vil gerne kvittere for de meget præcise, synes jeg, men også fredsskabende ordførertaler, der blev holdt i dagens løb, og sige, at regeringen vil tage handsken op i de kommende uger, de kommende måneder. Ambitionen for os er at få strikket en ny landbrugslov sammen, som rummer mulighed for alle mulige måder at dyrke landbrug på, og gerne, hvis det er muligt, i et bredt samarbejde med et bredt flertal her i Folketinget.

Regeringen vil faktisk godt give håndslag på her i dag, at det vil vi bestræbe os på i de uger, der kommer.

(Kort bemærkning).

Christian Mejdahl (V):

Ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri, for nu at få det hele med, sagde, at regeringen har nogle politiske intentioner om at rykke i nogle rigtige retninger. Det har jeg fuld forståelse og respekt for.

I 1994, hvor regeringen havde flertal, hævdede man hektargrænsen fra 125 til 150 hektar, og man ændrede på fortrinnsstillingsbegrebet. Det gør man igen nu. Nu ændrer man også på dyreenheder. Nu ændrer man på afstande i bæltebestemmelsen. Det er det, som jeg i min ordførertale kaldte for slingerekurs.

Jeg synes, der er behov for nogle lange sigtelinjer for at planlægge, for at bygge, for at investere. Det har bonden behov for. Derfor vil jeg godt opfordre ministeren til at tilstræbe en bred aftale i Folketinget, så vi får en fremadrettet landbrugslov, som sikres med den stabilitet, som et bredt flertal kan give en sådan landbrugslov.

Fjerde næstformand (Margrete Auken):

Hr. Ole M. Nielsen. Det er så anden omgang.

Ole M. Nielsen (KRF):

Jeg beklager, at jeg har fået skrevet så mange pæne ord sammen, at der er brug for en anden omgang også.

Kristeligt Folkeparti er enige i byggekodssystemet og i, at vi skal have bæredygtige enheder. Vi er også enige i, at der er områder af landet, hvor dyretætheden er for stor. Vi skal opretholde og udvide husdyrproduktionen, og hvis vi skal, så må vi have husdyrene spredt mere ud over hele landet. Vi kan derfor støtte forslaget opstramning af det maksimale antal dyreenheder pr. ejendom.

I nutiden er det jo sådan, at hvis en dygtig landmand er startet på en lille ejendom, så skal den lille ejendom helst blive til et gods eller en fabrik i løbet af hans erhvervsaktive tid. Det er det, der giver det voldsomme pres på strukturudviklingen i nogle områder. I gamle dage flyttede landmanden efter, hvor godt det gik ham. En landmand kunne ofte flytte et par gange, altså til en større ejendom, hvis det gik ham godt. Det ser man ikke mere, og det er der mange årsager til.

En af de væsentligste er, at det er alt for dyrt at handle ejendomme, og at man ved ejendomsandel måske får for mange værdier frem til beskatning, hvilket man er ked af, og som man

burde kunne overføre til den næste ejendom. Det ville være en god idé at lette handels- og flytteomkostninger og se på, hvordan man kunne eliminere beskatningen, når man solgte en ejendom og købte en tilsvarende eller en større inden for et snævert tidsrum. Det mener vi faktisk er en god idé, som man burde kunne se på, og som selvfølgelig ikke hører ind under fødevareministerens område, men vi skal se på tingene i en sammenhæng.

Det kunne lette presset i nogle lokalområder og være med til at sprede husdyrbesætningerne til de større ejendomme og til de områder af landet, hvor der ikke er så mange husdyr. Det er netop et af de miljøelementer i loven, som hr. Mejdahl bad mig om at komme frem med eksempler på: Det er at få besætningstrykket stoppet eller bragt ned i nogle egne af landet, og der er jo andre egne af landet, hvor der er rigelig plads til husdyr.

Så er der jo endelig det i sammenhæng med Vandmiljøplan II heri, som er positivt for landbruget selvfølgelig, at man kan købe erstæringsjord i stedet for det, som skal udlægges til drikkevandsområder.

Som sagt er der mange positive elementer i det her lovforslag, og vi vil gerne være med til at rette op på de svagheder, som vi mener der er heri, og vi glæder os til forhandlingerne om det.

Kristen Touborg (SF):

Det er til ministerens bemærkninger vedrørende mit forslag om også at lade fortrinsstillingen gælde i forbindelse med forpagtning. Det skal jo ses i relation til, at SF ligesom ministeren ønsker at opretholde så mange bæredygtige ejendomme som overhovedet muligt. Da vi jo ved, at over en fjerdedel af landbrugsarealet drives ved forpagtning, så indebærer det jo, at i en overgangsfase, indtil det er muligt at købe noget jord, er det af meget stor værdi for de mindre ejendomme, der har behov for at blive styrket, at man har den mulighed, og at der altså ikke er en eller anden, det kan være en maskinstation, det kan være en, der har en 15-20 ejendomme i forvejen, som breder sig meget langt ud – det har vi erfaringer for inden for de seneste par år – og som reelt fratager de stedlige landmænd muligheden for at få styrket deres ejendom.

Det skal ses i det lys, at vi gerne ser en fortrinsstilling i hvert fald behandlet, og vi tror meget på, at det også kan lade sig gøre uden

det store bureaukrati. Det, man skal gøre, er jo sådan set blot at forhåndsanmelde interessen for det til den administrative virksomhed og forud at anmelde, at man er interesseret, og så skal administrationen jo blot vurdere, hvem der er berettiget til det. Så at det skulle være sådan helt unikt besværligt at arbejde med, tror jeg faktisk ikke rigtig på. Jeg synes, det i hvert fald var værd at gå ind og tage en vurdering af.

Erling Christensen (S):

Der er mange ord, man kan bruge, når man diskuterer landbrugslov.

Jeg bad om ordet her i anden omgang, fordi Venstres ordfører kalder det slingrekurs, når man tager lidt højde for den udvikling, man har oplevet gennem 4-5 år. I andre tilfælde kan man høre Venstre fortælle, at Socialdemokratiet er af beton, og at vi ikke er til at flytte. Alt efter temperament kan man tage det som ros eller det modsatte.

Men det er somme tider lidt svært at finde ud af, hvornår vi skal gøre det ene, og hvornår vi skal gøre det andet. Vi havde engang en statsminister i Socialdemokratiet, som havde et standpunkt, indtil han tog et andet, og det blev han bebrejdet mange gange, dengang han sagde det. Men nu er det næsten det, man bruger rundt omkring for at sige, at man er fleksibel, at man ikke er af beton, men at man godt vil tage hensyn til den udvikling, der sker i samfundet, den dynamik, der er i samfundet.

Det, vi har oplevet, er, at flere bæredygtige bedrifter er blevet slagtet, nedlagt, og det synes vi har været uheldigt. Vi har den fornemmelse i Socialdemokratiet, at vi med dette lovforslag måske kan medvirke til, at der kan bevares lidt flere bæredygtige bedrifter, således at vi også kan bevare mangfoldigheden i Danmarks natur, så vi stadig kan bevare Margueriteruten, som nu er lavet i Danmark, og som landbruget jo har hovedæren for, at vi har kunnet etablere.

Venstres ordfører var inde på, at afstanden f.eks. kunne være 25 km, men jeg synes, at 25 km er langt at køre på alfarvej med traktor og maskiner. Derfor er vi meget tilfredse med i Socialdemokratiet, at regeringen tør tage fat på at ændre loven i forhold til den dynamik, der har været i samfundet, og det vil jeg ikke kalde slingrekurs. Jeg vil kalde det fleksibilitet, men jeg vil også kalde det at tage højde for, at vi fører en politik, som gør, at vi fortsat kan have Margueriteruten, fortsat kan have nogle bæredygtige bedrifter, hvor mennesker kan leve, og

også kan tage udviklingen i landbrugsdistrikterne med ind.

Jeg er meget enig med ministeren i det, han sagde, og min oplevelse af debatten her i dag har også været, at der har været mange fredskabende ordførertaler her. Vi skal i hvert fald ikke bruge anden omgang til at tale os fra hinanden.

(Kort bemærkning).

Christian Mejdahl (V):

Nej, og jeg vil heller ikke gå herop, for at vi skal tale os fra hinanden. Men jeg vil alligevel godt spørge hr. Erling Christensen: I 1994 havde regeringen flertal og kunne gøre, hvad den ville, og den brugte jo netop sit flertal, fordi landbrugsloven blev vedtaget med én stemmes overvægt. Hvad er det så i konjunkturerne, der nu betinger en opstramning?

Dengang gik man fra 125 ha til 150 ha, og nu går man helt tilbage til 100 ha. De 25 km i bæltebestemmelsen var underlagt en lokal afgørelse, nemlig Jordbrugskommissionen, og den skulle bruges dér, hvor det var hensigtsmæssigt. Det er sådan nogle ting, man ude omkring i fædrelandet kalder slingrekurs og ikke rigtig kan forstå. Man tør knap nok disponere af frygt for, at det nu bliver ligesådan i den nye lov, så der er mange, der på forhånd er skeptiske over for det her. Men det kunne vi måske borteliminere, hvis det var sådan, at vi slog os sammen og dannede et bredt flertal.

(Kort bemærkning).

Erling Christensen (S):

Jeg tror nok, at vi, der kan huske lidt tilbage, kan huske, at der var nogle, der kom lidt værkbrudne ud fra forhandlingerne i 1989, og at det, man havde ønsket, var at stramme lidt op på det liberale element, der lå i landbrugsloven af 1989.

Jeg skal ikke her gå ind i en længere debat om det, men blot henholde mig til det jeg sagde for et øjeblik siden: vi har oplevet, at for mange bæredygtige bedrifter er blevet nedlagt, og det forhold vil vi gerne ændre på.

Hermed sluttede forhandlingen, og lovforslaget overgik derefter til anden behandling.

Afstemning

Fjerde næstformand (Margrete Auken):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Udvalget for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 156: Forslag til lov om ændring af fødevarerloven. (Tilbageførsel af fødevarerkontrollen til de kommunale levnedsmiddelkontrolenheder). Af Keld Albrechtsen (EL) og Søren Kolstrup (EL).

(Fremsat 12/1 99).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Fødevarerministeren (Henrik Dam Kristensen): Enhedslisten har fremsat et forslag til lov om ændring af fødevarerloven.

I 1998 blev der brugt utrolig mange kræfter fra Folketingets side, fra regeringens side og fra Fødevarerministeriets side på at debattere den nye fødevarerlov. Vi havde mange skarpe opgør, også her i Folketingssalen, og jeg kan næsten ikke – undskyld, hr. Keld Albrechtsen – betragte dette lovforslag som andet end et bevis på, at Enhedslisten er en dårlig taber.

Det, man gør nu, er at rykke tilbage til det, der var, og det er oven i købet et dårligere forslag, man kommer med, når det endelig skal være. Man accepterer altså ikke, at der for noget, der ligner et halvt år siden, var et markant flertal i Folketinget for den nye lov, og jeg synes, det er lidt flot, når forslagsstillerne allerede nu kan konstatere, at de statslige, regionale kontrolstrukturer ikke duer.

Til hr. Keld Albrechtsen: Vi er først i færd med at bygge strukturen op. Vi skal bruge 1999 til det, og det var også det, der fremgik af debatten op til sommerferien 1998. Vi er i gang med alt det nu, så allerede nu at konstatere, at det ikke duer, synes jeg er en lidt flot bemærkning.